

LUNDS
UNIVERSITET

Nyhetsrapporteringen om utsatta EU-medborgare i Sverige saknar ett människorättsperspektiv

En analys av skildringen av utsatta EU-medborgare i den redaktionella nyhetsrapporteringen i
Sverige under 2019 och 2020.

Jacqueline Axén Linderl

Avdelningen för mänskliga rättigheter
Historiska institutionen
Kurskod: MRSK62
Termin: 6, 2020
Handledare: Miia Halme-Toumisaari
Omfång: 14122

Abstract (English)

Vulnerable EU-citizens' basic human rights are being violated today in Sweden. Due to poverty, discrimination and marginalization vulnerable EU-citizens, most of whom identify as Roma, have come to Sweden to find self-provision. The UN have expressed great concern over the situation and treatment of vulnerable EU-citizens in Sweden.

The purpose of this essay is to examine how vulnerable EU-citizens in Sweden are being portrayed in the editorial news report (editorial articles in printed press from the biggest morning and evening news papers during 2019 and 2020). What is written about vulnerable EU-citizens and are human rights mentioned? The essay aims to contribute to an increased knowledge about the situation of vulnerable EU-citizens in Sweden. The essay also strives to provide information and knowledge about antiziganism (also anti-gypsyism) and its expressions throughout the history of Sweden.

The results of the essay show that the editorial news report about vulnerable EU-citizens is very limited, almost nonexistent, and focuses almost primarily on the issue of begging, which correspond with the expected visions of the majority society. The one-sided and limited reporting on vulnerable EU-citizens in Sweden result in the violations of vulnerable EU-citizens basic human rights occurring today not being noticed.

Keywords: vulnerable EU-citizens, the Roma minority, human rights, antiziganism (anti-gypsyism), mass media, discrimination and begging.

Abstract (Svenska)

Utsatta EU-medborgare som befinner sig i Sverige får sina grundläggande mänskliga rättigheter kränkta. På grund av fattigdom, diskriminering och marginalisering har utsatta EU-medborgare, de flesta romer, kommit till Sverige för att söka försörjning. FN har uttryckt en stor oro över situationen och behandlingen av utsatta EU-medborgare i Sverige.

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka hur utsatta EU-medborgare i Sverige skildras i den redaktionella nyhetsrapporteringen (redaktionella artiklar i tryckt press från de största morgon- och kvällstidningarna under 2019 och 2020). Vad skrivs det om och talas det om mänskliga rättigheter? Uppsatsen är tänkt att bidra med ökad information och kunskap om utsatta EU-medborgares situation i Sverige. Uppsatsen ämnar även till att bidra med information och kunskap om antiziganism och hur denna har tagit sig i uttryck under historien i Sverige.

Undersökningen visar att rapporteringen om utsatta EU-medborgare i Sverige är mycket begränsad, i princip obefintlig, och i princip enbart fokuserar på tiggeri, vilket också överensstämmer med majoritetssamhällets förväntade syn. Frågor som rör mänskliga rättigheter får lite fokus. Den ensidiga och onyanserade rapporteringen om utsatta EU-medborgare i Sverige leder till att kränkningar av utsatta EU-medborgares grundläggande mänskliga rättigheter som sker i Sverige i dag inte uppmärksammas.

Nyckelord: utsatta EU-medborgare, romska minoriteten, mänskliga rättigheter, antiziganism, massmedia, diskriminering och tiggeri

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	1
1.1 PROBLEMFÖRMULERING, SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	2
1.2 CENTRALA BEGREPP	3
1.3 MATERIAL OCH AVGRÄNSNINGAR	5
1.3.1 Primär- och sekundärmaterial	5
1.3.2 Avgränsningar	6
1.3.3 Källkritik	7
1.4 FORSKNINGSETISKA BEDÖMNINGAR	8
2 TEORI OCH METOD	10
2.1 TEORI	10
2.1.1 Teoretiskt ramverk/Massmedias roll	10
2.1.2 Ett postkolonialt perspektiv	11
2.2 METOD	12
2.2.1 Innehållsanalys	13
2.2.2 Diskursanalys	15
3 HISTORISK KONTEXT OCH TIDIGARE FORSKNING	17
3.1 INLEDNING	17
3.2 ROMER I SVERIGE	18
3.3 ANTIZIGANISM	20
3.4 STEREOTYPER, FÖRDOMAR OCH FÖRESTÄLLNINGAR	23
4 UTSATTA EU-MEDBORGARE I SVERIGE	28
4.1 VARFÖR BEFINNER SIG UTSATTA EU-MEDBORGARE I SVERIGE?	28
4.2 VILKA KÄNSLOR VÄCKER UTSATTA EU-MEDBORGARENS NÄRVARO I SVERIGE?	28
4.3 HUR LEVER UTSATTA EU-MEDBORGARE I SVERIGE?	29
4.4 RÄTTEN TILL SJUKVÅRD OCH ANDRA GRUNDLÄGGANDE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER	31
4.5 TIGGERIFÖRBUD	33
5 VAD TALAS DET OM I NYHETSRAPPORTERINGEN OM UTSATTA EU-MEDBORGARE I SVERIGE? ...	36
5.1 FÅ ARTIKLAR OM UTSATTA EU-MEDBORGARE I SVERIGE	36
5.2 FRAMTRÄDANDE TEMA – TIGGERI	37
5.3 LITET FOKUS PÅ MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER	39
5.4 TIGGERI SOM KONSENSUS OCH BILDEN AV VERKLIGHETEN	41
6 DISKUSSION	43
7 AVSLUTNING	47
PRIMÄRMATERIAL	48
REFERENSER	50

1 Inledning

EU-medborgare som befinner sig i ett annat EU-land och som inte har en laglig rätt att uppehålla sig där, eller som saknar regelbunden inkomst och bostad kallas ofta för *utsatta EU-medborgare*.¹ Det är tillåtet för en medborgare från ett annat EU-land att vistas i Sverige upp till tre månader. Därefter krävs det att EU-medborgaren uppnår specifika krav för att få så kallad uppehållsrätt. Idag finns det troligen runt 4 500–5 000 personer i Sverige som kan kategoriseras in i gruppen utsatta EU-medborgare.² Majoriteten av dessa personer är romer från Rumänien och Bulgarien som har kommit till Sverige för att söka försörjning.³

Romers tillvaro i hemländerna präglas av utanförskap, fattigdom, arbetslöshet, diskriminering och sämre tillgång till sina medborgerliga rättigheter.⁴ Situationen bottnar i en djupt rotad fientlighet mot romer. Denna fientlighet går även att finna i det svenska samhället och resulterar i diskriminering och kränkningar av romers mänskliga rättigheter. Fientligheten, kränkningarna och diskrimineringen drabbar rimligen också de utsatta EU-medborgare, varav majoriteten är romer, som befinner sig i Sverige. Många utsatta EU-medborgare i Sverige har vittnat om att individer eller grupper har kastat sten på dem, förstört deras boplats, attackerat dem med kniv, försökt tända eld på deras tillhörigheter, spottat på dem eller hotat att döda dem.⁵ Kränkningarna, fientligheten och den synliga utsattheten i både Sverige och hemländerna bottnar i en socialt accepterad rasism specifikt riktad mot romer, som kallas för *antiziganism*.⁶

---

¹ SOU 2016:6. *Framtid sökes*. Slutredovisning från den nationella samordnaren för utsatta EU-medborgare, s. 10.

Amnesty International. *Sweden: a cold welcome. Human rights of roma and other 'vulnerable EU citizens' at risk*. London, 2018, s. 6. EUR 42/9403/2018. (Hämtad 2020-12-28).

² Matsson, Pontus. Antalet utsatta EU-medborgare har inte minskat. Svt Nyheter. 17 februari 2019. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/antalet-utsatta-eu-medborgare-har-inte-minskat> (hämtad 2020-12-30)

³ SOU 2016:6. *Framtid sökes*, s. 10.

⁴ SOU 2016:6. *Framtid sökes*, s. 19–20.

⁵ SOU 2016:6. *Framtid sökes*, s. 202.

⁶ SOU 2016:44. *Kraftsamling mot antiziganism*. Slutbetänkande av kommissionen mot antiziganism, s. 111–112.

Under 2012 började allt flera utsatta EU-medborgare att komma till Sverige för att bland annat tigga, samla pantburkar, plocka bär eller arbeta med olika ströjobb. Majoriteten av personerna som befinner sig i Sverige lever i extrem fattigdom och har begränsad tillgång till bland annat vatten, tak över huvudet, sanitet och sjukvård.⁷ Utsatta EU-medborgares närvaro i Sverige har varit ett hett debatterat ämne bland både politiker och debattörer i media under fler år, särskilt när det gäller frågan om tiggeri. Det är därför viktigt och intressant att undersöka hur utsatta EU-medborgare skildras i den redaktionella nyhetsrapporteringen idag och om det i nyhetsrapporteringen talas om mänskliga rättigheter.

1.1 Problemformulering, syfte och frågeställningar

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka hur utsatta EU-medborgare i Sverige skildras i den redaktionella nyhetsrapporteringen idag. Fokus kommer att ligga på huruvida rapporteringen om utsatta EU-medborgare också belyser frågor om mänskliga rättigheter. Uppsatsen är tänkt att bidra med ökad information och kunskap om utsatta EU-medborgares situation i Sverige idag. Uppsatsen ämnar även till att bidra med information och kunskap om antiziganism och hur denna har tagit sig i uttryck under historien i Sverige. En analys av artiklar publicerade av Sveriges största nyhetsredaktörer kan bidra med en skildring av allmänintresset kopplat till utsatta EU-medborgare i Sverige.

Sverige har en mörk historia av att förtrycka, diskriminera och marginalisera den romska minoriteten. Svenska staten har gjort flera försök i att belysa de historiska orättvisorna mot romer och att sprida information och kunskap om den diskriminering och rasism som fortfarande drabbar minoriteten idag. Kunskapen från historien och en grundförståelse kring romers situation i Sverige idag är avgörande för att förstå situationen kring utsatta EU-medborgare i Sverige. De stereotyper, fördomar och föreställningar om romer som existerar i det svenska samhället drabbar också de utsatta EU-medborgare som befinner sig i Sverige eftersom de allra flesta utsatta EU-medborgare identifierar sig som romer. Även de utsatta EU-medborgare som inte identifierar sig som romer drabbas, eftersom de

---

⁷ Amnesty International. *Sweden: a cold welcome. Human rights of Roma and other 'vulnerable EU citizens' at risk*, s. 6.

lever upp till majoritetssamhällets föreställningar och idéer om hur romer är.⁸ Genom att analysera nyhetsrapporteringen om utsatta EU-medborgare i Sverige kan den här undersökningen ge inblick i huruvida regeringens försök till att sprida information om historien och belysa problemen orsakade av diskriminerande och antiziganistiska strukturer har lyckats nå ut till samhället i stort.

Följande forskningsfrågor kommer att besvaras i den här undersökningen:

- ❖ *Hur skildras utsatta EU-medborgare i Sverige i den redaktionella nyhetsrapporteringen?*
- ❖ *Vad talas det mest om i den redaktionella nyhetsrapporteringen om utsatta EU-medborgare i Sverige?*
- ❖ *Talas det om mänskliga rättigheter i den redaktionella nyhetsrapporteringen om utsatta EU-medborgare i Sverige?*

1.2 Centrala begrepp

I det här avsnittet kommer jag att tydliggöra centrala begrepp som används i uppsatsen.

Utsatta EU-medborgare/utsatta EU-medborgare i Sverige

Med utsatta EU-medborgare avses EU-medborgare som befinner sig i ett annat EU-land och som inte har en laglig rätt att uppehålla sig där, eller som saknar regelbunden inkomst och bostad.⁹ Eftersom majoriteten av utsatta EU-medborgare är romer kommer jag att använda mig av begreppen utsatta EU-medborgare och romer när jag benämner gruppen. Jag är medveten om att alla utsatta EU-medborgare inte identifierar sig som romer, men att majoriteten av utsatta EU-medborgare gör det är av avgörande betydelse för att förstå gruppens situation både i Sverige och i sina hemländer. Uppsatsen handlar enbart om utsatta EU-medborgare som befinner sig i Sverige, varför jag även använder formuleringen utsatta EU-medborgare i Sverige. Även om den formuleringen används är

---

⁸ Amnesty International. *Sweden: a cold welcome. Human rights of Roma and other 'vulnerable EU citizens' at risk*, s. 6.

⁹ SOU 2016:6. *Framtid sökes*, s. 19–20.

Amnesty International. *Sweden: a cold welcome. Human rights of Roma and other 'vulnerable EU citizens' at risk*, s. 6.

det underförstått att jag menar utsatta EU-medborgare i Sverige, om det inte av sammanhanget i övrigt framgår något annat.

Romer

Med begreppet romer avses hela den romska minoriteten. Romska minoriteten är inte en homogen grupp utan omfattar flera olika grupper. I Sverige identifierar sig de flesta romer med någon av följande grupper: resande, finska romer, svenska romer, icke-nordiska romer från Ungern, Rumänien, Polen och andra länder i Östeuropa, samt Balkan-romer från tidigare Jugoslavien.¹⁰

Massmedia/media

Med massmedia avses tryckt media. Massmedia syftar på medier och mediaorganisationer som förmedlar information eller underhållning till en stor publik.¹¹ Begreppet media kommer att användas synonymt med begreppet massmedia i uppsatsen.

Antiziganism

Med antiziganism avses en typ av rasism som är särskilt riktad mot romer, i egenskap av att de är romer. Antiziganismen har sin grund i negativa och stereotypa föreställningar om romer som grupp.¹² Enligt Nationalencyklopedin är antiziganismen lika gammal som romernas historia i Europa, ungefär tusen år.¹³

Diskriminering

Med diskriminering avses (och också enligt den svenska diskrimineringslagen) en person som missgynnas eller kränks på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell

---

¹⁰ Buturoiu, Dana Raluca & Corbu, Nicoleta. Exposure to hate speech in the digital age. Effects on stereotypes about Roma people. *Journal of media research*. Vol. 13 No. 2, 2020: s. 12. & Selling, Jan, *Svensk antiziganism fördomens kontinuitet och förändringens förutsättningar*, MTM, Johanneshov, 2017: s. 15.

¹¹ Nationalencyklopedin. *Massmedier*. <https://www-nc-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/massmedier> (Hämtad 2021-01-02)

¹² Kommissionen mot antiziganism. *Antiziganism*. Stockholm: 2015. <https://www.minoritet.se/user/motantiziganism/wp-content/uploads/2015/03/Antiziganism-skrift.pdf> (Hämtad 2021-01-02)

¹³ Nationalencyklopedin. *Antiziganism*. <https://www-nc-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/antiziganism> (Hämtad 2021-01-02)

läggning eller ålder.¹⁴ Diskriminering kränker den grundläggande rätten till likabehandling. Rätten att inte diskrimineras är även nedskrivna i flera internationella människorättsavtal och fungerar som en röd tråd inom ramverken kring mänskliga rättigheter.

1.3 Material och avgränsningar

1.3.1 Primär- och sekundärmaterial

Undersökningens primärmaterial består av 19 artiklar från några av Sveriges största morgon- och kvällstidningar, *Aftonbladet*, *Dagens Nyheter (DN)*, *Svenska Dagbladet (SvD)*, *Expressen* och *Sydsvenskan*. *DN* och *Sydsvenskan* är oberoende liberal, *Aftonbladet* är oberoende socialdemokratiskt, *Expressen* är liberal, och *SvD* går under den politiska beteckningen “obunden moderat”.¹⁵ *Sydsvenskan* räknas inte generellt sett som en av Sveriges största morgontidningar, men på grund av brist på artiklar inom ämnet valde jag att inkludera *Sydsvenskan* i undersökningen.

För att skildra en mer åsiktsfri bild av hur utsatta EU-medborgare i Sverige framställs i några av Sveriges största morgon- och kvällstidningar kommer endast redaktionella artiklar att behandlas, d.v.s. artiklar producerade av redaktionerna själva. Debattartiklar, krönikor och ledarsidor kommer därmed inte att undersökas. Huruvida en nyhetsredaktion med en officiell ideologisk profil kan ge en fullt åsiktsfri bild av en nyhet kan ifrågasättas. I den här undersökningen kommer dock inte nyhetsredaktionernas neutralitet eller objektivitet att undersökas. Undersökningen kommer enbart att omfatta redaktionernas framställning av utsatta EU-medborgare i Sverige där artiklarnas syften inte är att förmedla en åsikt eller ett ställningstagande. Utsatta EU-medborgares närvaro i Sverige har varit ett hett debatterat ämne bland både politiker och debattörer i media under flera år, särskilt när det gäller frågan om tiggeri. Det är därför intressant att ta ett

---

¹⁴ Diskrimineringsombudsmannen. *Sju diskrimineringsgrunder*. 2019. <https://www.do.se/lattlast/vad-ar-diskriminering/sju-diskrimineringsgrunder/> (Hämtad 2020-01-02)

¹⁵ Elowsson, Erik. *Hur objektiv är den svenska storstadspressen? – En granskning av 2014 års valrörelse*. Kandidatuppsats. Stockholms universitet, 2015.
Sydsvenskan. Välkommen till oss på Sydsvenskan. 2013. <https://www.sydsvenskan.se/2013-04-05/valkommen-till-oss-pa-sydsvenskan> (Hämtad 2021-01-05)

steg bort från debatterna och istället undersöka hur utsatta EU-medborgare talas om i den allmänna nyhetsrapporteringen i Sverige.

Tidsperioden för artiklarna är mellan den 15 januari 2019 och den 3 oktober 2020. Valet av tidsperiod beror delvis på mitt intresse av att granska hur utsatta EU-medborgare i Sverige skildras i redaktionella nyhetsartiklar idag, men också på grund av att det är en period som tidigare inte granskats i det här sammanhanget. Aktuell tidsperiod är även av intresse för att undersöka om regeringens vidtagna åtgärder för att bland annat stärka romers mänskliga rättigheter och sprida information och kunskap om antiziganism i Sverige har uppmärksammats i massmedia och påverkat hur media skriver om utsatta EU-medborgare i stort. Samtliga artiklar är hämtade från Mediearkivet/Retriever, som är ett digitalt arkiv för tryckta och digitala medier samt radio och tv.¹⁶

Sekundärmaterialet innefattar främst rapporter, förarbeten och vetenskapliga artiklar. Materialet behandlar bland annat romers rättigheter i Sverige, antiziganism, situationen för utsatta EU-medborgare i Sverige samt historiska övergrepp och orättvisor mot romer. Syftet med sekundärmaterialet är att ge en historisk kontext och bakgrund till antiziganismens olika uttryck och konsekvenser i Sverige. Sekundärmaterialet kommer även att bidra med information kring stereotyper, fördomar och föreställningar om romer.

1.3.2 Avgränsningar

Flera nödvändiga avgränsningar har gjorts i den här undersökningen. För att matcha undersökningens omfång är den först och främst begränsad till tryckt press, d.v.s. artiklar som publicerats i morgon- och kvällstidningar. En annan avgränsning är att jag har valt att endast titta på artiklar från de största morgon- och kvällstidningarna, inklusive Sydsvenskan. Även detta för att matcha undersökningens omfång. Sökning och insamling har gjorts under tidsperioden den 1 januari 2019 och den 19 november 2020. Efter en analys av artiklarna framkom det att enbart artiklar i tidsperioden den 15 januari 2019 och den 3 oktober 2020 var av intresse för undersökningen. Den här tidsperioden är tillräcklig för att uppnå undersökningens syfte eftersom det material jag funnit omfattar samtliga redaktionella artiklar från de utvalda nyhetsredaktionerna publicerade under den

---

¹⁶ Retriever. *About Retriever*. <https://www.retrievergroup.com/about-us> (Hämtad 2021-01-05)

perioden. Artiklarna ger därför en tydlig bild av hur den allmänna nyhetsrapporteringen skildrar situationen kring utsatta EU-medborgare i Sverige idag.

Under stora delar av 2020 har Sverige och världen drabbats av coronaviruset. Detta har naturligtvis påverkat nyhetsrapporteringen. Det är dock inte möjligt att ta ställning till om, och i sådant fall på vilket sätt, detta har betydelse för undersökningens resultat. Skäl som skulle kunna tala emot vald tidsperiod kan vara att nyhetsredaktionerna har fokuserat på pandemin vilket kan ha lett till att andra frågor har hamnat i skymundan. Hur coronapandemin har påverkat utsatta EU-medborgare i Sverige är dock en viktig fråga. Redan utsatta personer kan drabbas ännu mer när ett helt samhälle drabbas på ett negativt sätt.

Det finns flera skäl till varför jag har valt att koncentrera mig på just utsatta EU-medborgare i Sverige. Först och främst beror det på ett eget intresse om att skapa mig en tydlig och omfattande bild av hur situationen för dessa människor verkligen ser ut. Genom arbete med sociala medier för Amnesty International har jag också märkt att ämnet utsatta EU-medborgare alltid väcker starka åsikter och känslor hos människor i kommentarsfälten på både Facebook och Instagram. Den inblicken har väckt mitt intresse för att även undersöka hur samtalen kring utsatta EU-medborgare i Sverige ser ut på ett mer allmänt plan och i ett annat format. Avslutningsvis har jag valt att titta på gruppen utsatta EU-medborgare i Sverige eftersom jag i min vardag möter personer som kommit till Sverige från Rumänien och Bulgarien för att söka försörjning. I min position som människorättsstudent har jag en möjlighet att bidra med information och kunskap om utsatta EU-medborgares situation i Sverige, bland annat genom den här uppsatsen.

1.3.3 Källkritik

Allt material som används i undersökningen har granskats med ett källkritiskt förhållningssätt. När det gäller vetenskapliga artiklar har författarnas yrke och disciplin granskats i fråga om pålitlighet samt relevans för ämnet. Alla artiklar i uppsatsen är sakkunniggranskade och hämtade i Lubsearch. Förarbetet och rapporter som använts har också noga granskats utifrån relevans, trovärdighet och syfte. De internetkällor som

används är kritiskt utvalda och är främst tagna från hemsidor tillhörande pålitliga nyhetskanaler, institutioner och välkända organisationer.

Förutom den källkritiken som ges i avsnitt 1.3.1, nämligen att det kan ifrågasättas om en nyhetsredaktion med en officiell ideologisk profil kan ge en fullt åsiktfri bild av en nyhet, kan ännu en kritisk bedömning av primärmaterialet ges. En åsiktfri skildring av en händelse eller situation handlar inte heller bara om ideologi utan också om nyhetsredaktionernas egna mål och behov. Bland annat kan ekonomiska intressen, organisatoriska och institutionella faktorer, och konkurrensen om människors uppmärksamhet påverkar nyhetsrapporteringen. Men det handlar också om hur journalisterna berättar om en händelse eller situation. Vilka ord som används, vad som inkluderas eller inte och hur de drabbade eller aktuella personerna målas upp är avgörande i nyhetsskildringen av något, och påverkar vidare hur det uppfattas av läsarna. Materialet är dock relevant för att uppnå undersökningens syfte.

1.4 Forskningsetiska bedömningar

Till att börja med innehåller uppsatsen de föraktfulla och rasistiska begreppen “zigenare” och “tattare” som majoritetsbefolkningen under historien har använt för att benämna romer. Begreppen används endast för att visa på de djupt rotade stereotyper, fördomar och föreställningar som riktas mot romer. Bland annat har begreppet “zigenare” (på engelska gypsy) resulterat i en avhumanisering av romer, där “zigenaren” blev ett slags koncept eller idé, snarare än en individ med känslor och tankar. Begreppen skrivs inom citationstecken för att visa på att det inte är mina egna formuleringar utan en referering till historien.

I uppsatsen använder jag mig även av begreppet romer och utsatta EU-medborgare för att benämna gruppen utsatta EU-medborgare. Jag är dock medveten om att romer inte är en homogen grupp och att alla utsatta EU-medborgare inte är romer, se avsnitt 1.2. Jag vill även poängtera att jag är medveten om att individer, som identifierar sig som romer eller som kan kategoriseras in i gruppen utsatta EU-medborgare, bär på tydliga skillnader vad gäller erfarenheter och synsätt. Eftersom uppsatsens fokus ligger på att undersöka hur utsatta EU-medborgare i Sverige talas om i massmedia är det enligt min bedömning

nödvärdigt att titta på utsatta EU-medborgare som grupp för att uppnå syftet med undersökningen.

En annan sak att poängtera är att jag i egenskap av att inte vara rom bidrar till en negativ forskningstrend där majoriteten av forskningen som berör romer inte är utförd av forskare av romsk tillhörighet. En risk i detta är att jag som forskare av icke-romskt ursprung kan bidra med skadliga synsätt. Enligt min mening finns det en forskningslucka vad gäller både antiziganism som fenomen och utsatta EU-medborgares situation i Sverige. Jag har efter en noga avvägning tagit ställning till att detta är ett viktigt ämne som med respekt bör undersökas och lyftas fram.

Avslutningsvis är min forskningsetiska bedömning att uppsatsen är i linje med rådande forskningsetiska grunder.

2 Teori och metod

2.1 Teori

Primärmaterialet i den här undersökningen kommer att analyseras med hjälp av ett sammansatt teoretiskt ramverk bestående av Jesper Strömbäcks teori om en medierad verklighet och Karmen Erjavec's teori om ett läge av konsensus inom massmedia som bidrar till en legitimering av diskriminering. Strömbäcks teori kommer att utgöra analysens utgångspunkt vad gäller synen på massmedia som en källa till information. Ett postkolonialt perspektiv kommer även att appliceras på undersökningens resultat.

2.1.1 Teoretiskt ramverk/Massmedias roll

I artikeln "*Medialisering och makt: en analys av mediernas politiska påverkan*" menar författaren Jesper Strömbäck att det som är avgörande för hur människors åsikter och handlingar formas inte är verkligheten i sig, utan *bilden* av verkligheten. Enligt Strömbäck utgörs bilden av verkligheten i stor grad av information från massmedia. Strömbäck kallar detta för en medierad verklighet.¹⁷ Mediernas innehåll, format och krav påverkar både samhället och politiken. Vidare förklarar Strömbäck att mediernas nyhetsrapportering inte heller bara handlar om att återspegla verkligheten. Mediernas nyhetsvärdering handlar mindre om verkligheten och mer om att producera nyheter utifrån nyhetsredaktionernas egna behov och format samt utifrån vad som kan leda till största möjliga framgång bland konkurrenterna.¹⁸

I linje med Strömbäcks medierade verklighet menar Karmen Erjavec att massmedia är en framträdande kraft i formandet av den allmänna åsikten. Utifrån detta hävdar hon också att media är en social produkt där presentationen av verkligheten i media inte är en

---

¹⁷ Strömbäck, Jesper. *Medialisering och makt: En analys av mediernas politiska påverkan*. *Statsvetenskaplig tidskrift*. Vol. 110 No. 4, 2008: s. 368.

¹⁸ Strömbäck. *Medialisering och makt: en analys av mediernas politiska påverkan*, s. 388.

spegling av verkligheten i sig, utan en verklighet genererad i förhållande till en social struktur.¹⁹ Enligt Erjavec söker massmedia efter ett slags konsensus läge av samhället. Konsensusen representerar pronomen "vi". Vidare representerat "vi:et" majoriteten och det dominanta samt innefattar en enighet, en synvinkel och ett perspektiv på en händelse eller situation. Konsensusen nekar det som utmanar eller avviker från den dominanta enigheten, såsom olika syner kring vad som är viktigt eller strukturella skiljaktigheter mellan olika grupper. Inom massmedia syns konsensusen genom att media utgår från att det alltid finns *en* rimlig synvinkel och hela tiden försöker uppnå en slags allmän presentation av världen. I verkligheten resulterar konsensusen och strävan efter en allmän presentation i att grupper utanför konsensusen, d.v.s. utanför majoriteten och det dominanta, ses som avvikande, förklarar Erjavec. Marginaliserade grupper, såsom minoriteter, hamnar därmed utanför konsensusen och blir endast sedda i massmedia om de säger eller gör något som matchar den sociala strukturen och som lever upp till majoritetens föreställningar av gruppen. Denna typ av kategorisering av det allmänna och det avvikande konstruerar i sin tur en bild där en etnisk homogen majoritet befinner sig på ena sidan och minoriteten på den andra sidan.²⁰

2.1.2 Ett postkolonialt perspektiv

Postkolonialism är ett tvärvetenskapligt studiefält som har växt sig allt större under de senaste 40 åren. Oftast förstås den postkoloniala diskursen som en kritik mot den västerländska imperialismen, kolonialismen och dess efterdyningar. Synliggörandet av kopplingarna mellan den koloniala och imperialistiska historien, och rasism samt etnisk diskriminering idag är postkolonialismens mest grundläggande uppgift. Forskarna Kai Merten och Lucia Krämer menar dock att postkolonialism bör förstås som något mycket bredare än så. Enligt dem är postkolonialismen inte bara ett motstånd mot den västerländska imperialismen och kolonialismen, utan ett motstånd mot alla former och dominans samt hur dessa överlappar varandra. Merten och Krämer förklarar också att postkolonialismen bör förstås som ett *kritiskt verktyg* och inte som en normativ definition. Enligt forskarna är den postkoloniala kritikens uppgift att motverka många av de

---

¹⁹ Erjavec, Karmen. Media representation of the discrimination against the Roma in eastern Europe: the case of Slovenia. *Discourse & Society*. Vol. 12, No. 6, 2001, s. 700.

²⁰ Erjavec, Media representation of the discrimination against the Roma in eastern Europe: the case of Slovenia, s. 703.

framväxta ramverken som ofta döljer underliggande rasifierade, könade och klassade processer som definierar de globala hierarkierna idag. En annan uppgift är att uppmärksamma och föra fram marginaliserade röster. Tack vare postkolonialismens flexibilitet och breda tillämpning kan postkoloniala teorier samt tillvägagångssätt bidra till att hitta samband mellan områden och mönster som inte vanligtvis synliggörs eller kopplas ihop. Den stora utmaningen för postkoloniala teorier med få ord är att göra det osynliga synligt.²¹

Enligt Merten och Krämer är postkolonial forskning inom mediastudier underrepresenterat. Detta är problematiskt eftersom det leder till att ämnesfältet förblir av en dominerande västerländsk karaktär, som i sig tenderar till att göra universella antaganden.²² För att utmana de västerländska idéerna om representation och kunskapsproduktion samt för att synliggöra maktrelationer mellan majoritet och minoritet kommer därför ett genomgående postkolonialt perspektiv att tillämpas på den här undersökningen.

2.2 Metod

Enligt författarna Lee McConnell och Rhona Smith är det fördelaktigt att kombinera olika metoder inom forskningsfältet mänskliga rättigheter. Ett sådant tillvägagångssätt kallas för ett *blandat tillvägagångssätt*, eller på engelska *mixed approach*, och kan enligt författarna ge en djupare och mer holistisk förståelse av ämnet som studeras.²³ Genom att använda flera metoder kan forskaren skraddarsy tillvägagångssättet efter forskningsfrågan för att bättre förstå problem och identifiera potentiella lösningar.²⁴

I linje med McConnell och Smith kommer den här undersökningen att använda sig av ett blandat tillvägagångssätt för att besvara forskningsfrågorna samt för att bidra med djupare

---

²¹ Merten, Kai & Krämer, Lucia (red.). *Postcolonial studies meets media studies: a critical encounter*, transcript. Bielefeld, 2016, s. 19

²² Marten & Krämer. *Postcolonial studies meets media studies: a critical*, s. 19

²³ McConnell, Lee & Smith, Rhona K. M. (red.). *Research methods in human rights*. Routledge. Abingdon, Oxon, 2018, s. 150

²⁴ McConnell, Lee & Smith, Rhona K. M. (red.). *Research methods in human rights*, s. 164.

kunskap inom ämnet. De olika metoderna som kommer att användas är en *kvantitativ innehållsanalys*, en *kvalitativ innehållsanalys* och en *kritisk diskursanalys*.

2.2.1 Innehållsanalys

Innehållsanalyser lämpar sig till att urskilja mönster och teman i större textmaterial.²⁵ Vid både den kvantitativa och den kvalitativa innehållsanalysen kommer jag att använda mig av kodning för att kategorisera mitt material. Kodningen görs med hjälp av ett *kodschema*, som anger vad i materialet som ska analyseras.²⁶ Undersökningens kodscheman innefattar förekomsten av artiklar och ord.

En kvantitativ innehållsanalys förstås ofta som en metod för att räkna eller mäta förekomsten av något i en text. Om något förekommer mer eller mindre i en text kan vidare indikera på olika saker utanför själva texten.²⁷ Den kvantitativa innehållsanalysen kommer inledningsvis att användas för att samla in primärmaterialet. För att hitta relevanta artiklar för min undersökning i Mediearkivet använder jag mig av ordbaserade frekvenssökningar som kommer att visa på förekomsten av utvalda sökord. De sökord som kommer att användas är "*utsatt/utsatta EU-medborgare*" och "*EU-migrant*". Begreppet utsatta EU-medborgare är etablerat i Sverige och används av journalister, myndigheter och frivilligorganisationer. Vid inläsning av ämnet dök även begreppet EU-migrant upp. För att utvidga mitt material valde jag därför att addera begreppet EU-migrant som sökord. I uppsatsen kommer jag att använda mig av begreppet utsatta EU-medborgare och inte begreppet EU-migrant. Skälen till detta är att begreppet är mer etablerat och att jag fann fler artiklar när jag använde mig av det sökordet, men också för att begreppet EU-migrant kan vara lite missvisande eftersom migration inom EU ingår i den fria rörligheten.²⁸ Med hänsyn till syftet med undersökningen har de två begreppen hanterats som synonymer, vilket innebär att jag har beaktat de artiklar som innehåller

---

²⁵ Boréus, Kristina & Bergström, Göran (red.), *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Fjärde [omarbetade och aktualiserade] upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2018, s. 50.

²⁶ Boréus & Bergström (red.), *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, s. 58.

²⁷ Boréus & Bergström (red.), *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, s. 50.

²⁸ Ramel, Fredrik & Szoppe, Adam. *EU-migrant ett problematiskt begrepp*. Sveriges radio. 2014. <https://sverigesradio.se/artikel/5915740> (Hämtad 2021-01-07)

båda sökorden som relevanta för undersökningen. Den kvantitativa innehållsanalysen kommer att svara på följande frågor:

- ❖ *Hur många artiklar publicerade av Expressen, Aftonbladet, SvD, DN och Sydsvenskan under 2019 och 2020 (t.o.m. den 19 november 2020) innehåller orden utsatt/utsatta EU-medborgare och/eller EU-migrant?*

Ett kvalitativt tillvägagångssätt strävar bland annat efter att förstå sociala problem utifrån den påverkades perspektiv. Exempelvis kan sociala normer, könsroller och socioekonomiska faktorer bättre förstås genom kvalitativ forskning.²⁹ Den kvalitativa innehållsanalysen kommer i mitt fall bidra med att beskriva och analysera innehållet i den kvantitativa datan samt identifiera framträdande *teman* i materialet som undersöks. Den kvalitativa innehållsanalysen kommer att svara på följande:

- ❖ *Går det att identifiera några framträdande teman i artiklarna?*

Genom att använda de teman som identifieras som sökord kommer jag även att titta på i vilken omfattning dessa sökord förekommer i artiklarna. Detta kommer att göras genom en kvantitativ innehållsanalys.

Mänskliga rättigheter kan förklaras som generella rättigheter och friheter som alla människor har i egenskap av att vara människa, oavsett ras, kön, nationalitet, kultur, etnicitet, språk, religion, sexualitet eller annan status. Mänskliga rättigheter kan både vara moraliska och juridiska, och många gånger sammanfaller dessa två. När jag talar om mänskliga rättigheter i den här uppsatsen är det de juridiska mänskliga rättigheterna som hänvisas till. Den internationella människorätten, även kallad folkrätten, reglerar förhållandet mellan *rättighetsinnehavare* och *skyldighetsbärare*. Individen är rättighetsinnehavare, medan staten är skyldighetsbärare vilket innebär att staten har en skyldighet att tillgodose individen sina rättigheter och skydda individens rättigheter från att kränkas. Individen har rätt till att få sina mänskliga rättigheter infriade och respekterade. De mänskliga rättigheterna finns nedskrivna i flera olika internationella avtal och överenskommelser. En av de mest grundläggande mänskliga rättigheterna är rätten att inte diskrimineras.³⁰

---

²⁹ McConnell & Smith, K. M. (red.). *Research methods in human rights*, s. 70-71.

³⁰ United Nations. *Human Rights*. <https://www.un.org/en/sections/issues-depth/human-rights/> (Hämtad 2021-01-02)

För att undersöka huruvida mänskliga rättigheter talas om i nyhetsrapporteringen om utsatta EU-medborgare i Sverige kommer jag att undersöka materialet på ett omvänt sätt. Istället för att gå igenom materialet för att identifiera framträdande teman kommer jag att undersöka förekomsten av vissa ämnen. Jag kommer att undersöka om följande ämnen förekommer i artiklarna: *mänskliga rättigheter, diskriminering, antiziganism och rasism*. Eftersom mänskliga rättigheter är ett stort ämne valde jag att inkludera antiziganism, rasism och diskriminering (som alla ingår i ämnet mänskliga rättigheter) i min sökning. Ämnena kommer att användas som sökord. En kvantitativ innehållsanalys kommer att svara på följande frågor:

- ❖ *Hur många artiklar innehåller sökorden mänskliga rättigheter, antiziganism, rasism och/eller diskriminering?*
- ❖ *Hur många gånger förekommer sökorden mänskliga rättigheter, antiziganism, rasism och diskriminering i artiklarna?*

2.2.2 Diskursanalys

Resultaten i kodningsschemana kommer slutligen att undersökas djupare med hjälp av en *kritisk diskursanalys*. Genom att analysera diskurser kan forskaren bland annat titta på hur föreställningar om hur något är eller hur något bör vara uttrycks i text.³¹ Diskursen för den här undersökningen är hur man talar om utsatta EU-medborgare i svensk media idag. En kritisk diskursanalys kan användas för att undersöka hur sociala konflikter, dominans, motstånd och skillnader kommer till uttryck i exempelvis text. Med hjälp av en kritisk diskursanalys kan också dolda perspektiv och budskap som inte framkommer uttryckligen men som existerar i bakgrunden uppdagas. Exempelvis har en kritisk diskursanalys visat sig vara betydelsefull för analys av rasism, antisemitism och nationalism.³²

Regeringskansliet. *Vad är mänskliga rättigheter?* 2018. <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/demokrati-och-manskliga-rattigheter/fakta-om-manskliga-rattigheter/vad-ar-manskliga-rattigheter/> (Hämtad 2021-01-02)

³¹ Boréus & Bergström (red.), *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, s. 309.

³² Boréus & Bergström (red.), *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, s. 306.

Ord är betydelsefulla för hur vi beskriver världen, men också för hur vi uppfattar den. Att analysera betydelsen av ord inom en diskurs kan därför vara intressant. Inom kritisk diskursanalys brukar man tala om *nyckelord*. Nyckelord är ord som exempelvis har en relativt hög användningsfrekvens, står i fokus för kommunikationsprocessen eller som ofta framhävs i diskursen. Nyckelord är betydelsefulla eftersom de kan vara indikationer på sociala och historiska processer, men de kan också utgöra faktorer för eventuell förändring i samhället.³³

I den här undersökningen är en kritisk diskursanalys fördelaktig för att undersöka hur föreställningar och idéer uttrycks i primärmaterialet samt inom min diskurs. Den kritiska diskursanalysen kommer också att användas för att bland annat identifiera och analysera nyckelord samt dess funktion inom diskursen.³⁴

---

³³ Boréus & Bergström (red.), *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, s. 322–323.

³⁴ Boréus & Bergström (red.), *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, s. 309.

3 Historisk kontext och tidigare forskning

3.1 Inledning

För att bättre kunna förstå situationen kring utsatta EU-medborgare i Sverige idag är en grundförståelse av historien nödvändig. Kränkningar mot och diskriminering av utsatta EU-medborgare i Sverige bottnar i majoritetssamhällets rasistiska föreställningar av romer. I följande avsnitt kommer en övergripande redogörelse av den historiska kontexten därför att göras utifrån behandlingen av och situationen för romer i Sverige. Djupt rotade stereotyper, föreställningar och fördomar kopplade till den romska minoriteten i Sverige, men också i andra delar av Europa, kommer även att belysas.

Den romska minoriteten är den största etniska minoriteten i Europa. Den dokumenterade historien kring den romska minoriteten sträcker sig tillbaka till 1300-talet, då många romer i Europa var slavar. Många av de romska slaverna blev inte fullt fria förrän flera år efter att slaveriet avskaffades 1856.³⁵ Sedan dess har romer blivit diskriminerade och förtryckta på olika sätt av majoritetssamhällen i Europa.³⁶ Romerna var en av de grupper som drabbades värst av folkmorden under förintelsen, där ungefär halva den romska befolkningen i Europa dödades. De romer som överlevde har aldrig riktigt fått någon upprättelse och folkmordet på romerna nämndes i princip inte under rättegångarna i Nürnberg.³⁷ Traditionella stereotyper, fördomar och föreställningar om romer hindrar minoriteten från att fullt ut inkluderas i de europeiska samhällena idag. Det stereotypiska

---

³⁵ Buturoiu, Dana Raluca & Corbu, Nicoleta. Exposure to hate speech in the digital age. Effects on stereotypes about Roma people. *Journal of media research*. Vol. 13 No. 2, 2020: s. 12.

³⁶ Eklund Karlsson, Leena; Crondahl, Kristine; Andersson, Åsa & Sunnemark, Fredrik. The meaning of health, well-being, and quality of life perceived by roma people in west Sweden. *Societies*. Vol. 3 No. 2, 2013: s. 244.

³⁷ Motion 2020/21:2201. *Romers mänskliga rättigheter*. Kayhan, Sultan m.fl. (S).

och rasistiska narrativet om att romer är eviga migranter och utanför samhället gör dem till ständiga främlingar i hela Europa.³⁸

3.2 Romer i Sverige

Romer tillsammans med samer, judar, sverigefinnar och tornedalingar utgör Sveriges erkända nationella minoriteter. Den romska minoriteten, liksom de andra nationella minoriteterna, har levt i Sverige under en lång tid. Idag lever det ungefär 50 000–60 000 romer i Sverige. Siffran tros dock vara högre då många romer inte vill uppge sin etnicitet på grund av stigma och diskriminering.³⁹

Den romska minoriteten är inte en homogen grupp utan omfattar flera olika grupper. I Sverige identifierar sig de flesta romer med någon av följande grupper: resande, finska romer, svenska romer, icke-nordiska romer från Ungern, Rumänien, Polen och andra länder i Östeuropa, samt Balkan-romer från tidigare Jugoslavien. På 1500-talet kom de första romerna till Sverige. Liksom övriga Europa har romerna i princip sedan dess blivit systematiskt diskriminerade, socialt exkluderade och förtryckta av majoritetssamhället.⁴⁰ Även om diskrimineringen och exkluderingen har tagit sig i uttryck på olika sätt i olika länder är likheterna vad gäller stereotyperna, fördomarna, attityderna och den socialt exkluderade positionen genomgående i hela Europa.⁴¹

Under 1900-talet präglades synen av romer starkt av rasbiologiska idéer och argument. På den tiden refererades ofta romer till de fördomsfulla begreppen "tattare" eller "zigenare". "Zigenare" sågs som etniskt och nationellt främmande personer, medan "tattare" sågs som svenskar men med ett starkt socialt avvikande beteende.⁴² Båda

---

³⁸ Loveland, Matthew T. & Popescu, Delia. The gypsy threat narrative: explaining anti-roma attitudes in the European Union. *Humanity & society*. Vol. 40 No. 3, 2016: s. 330.

³⁹ Eklund Karlsson; Crondahl; Andersson & Sunnemark. The meaning of health, well-being, and quality of life perceived by Roma people in west Sweden, s. 224.

⁴⁰ Eklund Karlsson; Crondahl; Andersson & Sunnemark. The meaning of health, well-being, and quality of life perceived by Roma people in west Sweden, s. 224.

⁴¹ Buturoiu & Corbu. Exposure to hate speech in the digital age. Effects on stereotypes about Roma people, s. 12.

Selling. *Svensk antiziganism fördomens kontinuitet och förändringens förutsättningar*, s. 15.

⁴² Selling, Jan. "Zigenaren som zigenare" En facklitterär konstruktion i långt perspektiv. *Scandia*. Vol. 79 No. 1, 2013: s. 13.

grupperna ansåg man utgjorde en samhällsfara. Lösningarna på dessa påstådda faror var bland annat assimilering och kriminalisering.⁴³ En mer konkret åtgärd som infördes var en steriliseringslagstiftning som antogs 1934. Lagstiftningen tillkom för att ”höja den svenska befolkningens kvalitet”.⁴⁴ Syftet var att skapa en *rasförbättring* där de raser som värderades som sämre och skadliga för samhället skulle försvagas. Det kunde handla om sterilisering men också om tvångsomhändertagande av barn till föräldrar vars påstådda rastillhörighet sågs som sämre. I bedömningen granskades personers sociala potential att leva upp till vad som ansågs vara en *normalitet*. Romer, särskilt resande, drabbades hårt av lagstiftningen eftersom deras beteende och levnadssätt sågs som avvikande och onormalt.⁴⁵ Steriliseringslagstiftningen avskaffades 1974.⁴⁶

Arvet från de historiska övergreppen lever kvar och romer fortsätter att bli socialt exkluderade från det svenska samhället.⁴⁷ Bara en generation tillbaka nekades romer både rösträtt och utbildning, vilket i sin tur har lett till en avsaknad av social, ekonomisk, politisk och civil välfärd hos många romer idag.⁴⁸

Sverige har ratificerat både FN:s konvention om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering och EU:s ramkonvention om skydd för nationella minoriteter, vars syften bland annat är att bidra med ett extra skydd till särskilt utsatta grupper. Svenska staten har en rättslig skyldighet att tillgodose och stärka skyddet av de mänskliga rättigheterna hos personer som tillhör en minoritet och/eller som utsätts för någon typ av rasdiskriminering.⁴⁹ Både FN:s rasdiskrimineringskommitté och Europarådet har kritiserat Sverige ett flertal gånger för att inte uppfylla konventionernas krav. Kritiken handlar bland annat om diskrimineringen som drabbar romer, men också samer och andra minoriteter, bristerna i utbildningen av de nationella minoritetsspråken och att hatbrott

---

⁴³ DS 2014:8. *Den mörka och okända historien*. Vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet, s. 29.

⁴⁴ DS 2014:8. *Den mörka och okända historien*, s. 100.

⁴⁵ DS 2014:8. *Den mörka och okända historien*, s. 138.

⁴⁶ DS 2014:8. *Den mörka och okända historien*, s. 100.

⁴⁷ Eklund Karlsson; Crondahl; Andersson & Sunnemark. The meaning of health, well-being, and quality of life perceived by Roma people in west Sweden, s. 245.

⁴⁸ Eklund Karlsson; Crondahl; Andersson & Sunnemark. The meaning of health, well-being, and quality of life perceived by Roma people in west Sweden, s. 244.

⁴⁹ SÖ 1971: 40. *Internationell konvention om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering*. New York, 7 mars 1966.

Eklund Karlsson; Crondahl; Andersson & Sunnemark. The meaning of health, well-being, and quality of life perceived by Roma people in west Sweden, s. 244.

allt för sällan leder till åtal.⁵⁰ Trots statusen som en nationell minoritet och trots Sveriges juridiska antaganden om att stärka och infria romers mänskliga rättigheter fortsätter romer att bli diskriminerade och nekas full tillgång till sina rättigheter.

I artikeln “*Anti-roma Racism is Spiraling During Covid-19 Pandemic*” skriver artikelförfattarna Margarete Matache och Jacqueline Bhabha att romers exponering för strukturell ojämlikhet dessutom har förvärrats i hela Europa under rådande coronapandemi. Det handlar bland annat om att länder har utfört tvångsavhysningar, infört oproportionerliga och militariserade åtgärder direkt riktade mot romska samhällen och städer, samt använt sig av rasistiska narrativ som hävdade att romer är en fara för den nationella hälsan och säkerheten. Värst är det i Rumänien där medierna i stort sett beskyller romer för att sprida viruset. Sverige nämns även i artikeln som ett av de länder i Europa där tvångsavhysningar och påtvingad migrationen för att överleva har resulterat i hög hemlöshet bland romer.⁵¹ Matache och Bhabha anser att regeringar måste informeras och utgå från människorättsprinciper för att skydda de som just nu är mest utsatta, både i krishantering och i förebyggande syfte. Det har bevisats att romer i Europa redan har sämre hälsa och sämre tillgång till sjukvård.⁵² Pandemin riskerar nu att förvärra den redan kritiska situationen.⁵³

3.3 Antiziganism

Stereotyperna, fördomarna och föreställningarna specifikt riktade mot den romska minoriteten grundar sig i en historiskt rotad och socialt accepterad rasism. Denna särskilda typ av rasism kallas på svenska för *antiziganism*. I boken “*Svensk antiziganism*” beskriver forskaren och författaren Jan Selling antiziganism som ett sammanhang av

---

⁵⁰ Resolution CM/ResCMN(2018)9. Committee of Ministers. *On the implementation of the framework convention for the protection of national minorities by Sweden*. 12 september 2018.

FN-förbundet. *Så skyddar FN de mänskliga rättigheterna*. <https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn/fns-arbete-med-manskliga-rattigheter/sa-skyddar-fn-de-manskliga-rattigheterna/> (Hämtad 2021-01-07)

Vuonokari, Kaisa. *Sverige svarar på Europarådets kritik: utreder utbildningen i minoritetsspråken*. 1 juni 2016. <https://sverigesradio.se/artikel/6444494> (Hämtad 2021-01-07)

⁵¹ Matache, Margareta & Bhabha, Jacqueline. *Anti-Roma racism is spiraling during covid-19 pandemic*. *Health and human rights*. Vol. 22 No. 1, 2020: s. 379-380.

⁵² Eklund Karlsson; Crondahl; Andersson & Sunnemark. *The meaning of health, well-being, and quality of life perceived by Roma people in west Sweden*, s. 245.

⁵³ Matache & Bhabha. *Anti-Roma racism is spiraling during covid-19 pandemic*, s. 382.

fantasier, fördomar och praktik.⁵⁴ I vitboken om övergrepp och kränkningar av romer i Sverige ges en mer omfattande definition av begreppet antiziganism:

Antiziganism är en bestående latent struktur av föreställningar fientliga mot romer som kollektiv, vilka på det individuella planet manifesteras som attityder och i kulturen som myter, ideologi, folkliga traditioner och bildspråk, och i handlingar – social eller legal diskriminering, politisk mobilisering mot romerna och kollektivt eller statligt våld – vilket resulterar i och/eller syftar till att fjärma, driva bort eller tillintetgöra romer just för att de är romer.⁵⁵

Sellings definition av antiziganism är kort och koncist, men ger en tydlig bild av fenomenet som socialt konstruerat. I boken ställer han frågan “Vad är då “zigenare”?” varpå hans svar på frågan är att det hela handlar om fantasier, föreställningar och fördomar som har använts för att beteckna romer, men också för att beteckna människor som inte är romer men som stämmer överens med fantasierna, föreställningarna och fördomarna.⁵⁶ Eftersom antiziganism är en konstruktion förändras den också över tid och ändrar skepnad utifrån majoritetssamhället.⁵⁷

I artikeln “*The Meaning of Health, Well-being and Quality of Perceived by Roma People in West Sweden*” förklarar artikelförfattarna Leena Eklund Karlsson, Kristine Crondahl, Fredrik Sunnemark och Åsa Andersson att Sveriges antiziganistiska strukturer leder till stora problem för romer, se även avsnitt 3.2. Antiziganismen och den strukturella diskrimineringen är så djupt rotad i de svenska regelverken, och i hela det svenska samhället i stort, att det har skapats ett stort misstroende hos den romska minoriteten gentemot staten och majoritetssamhället. Det hela leder till en ond cirkel där samspelet mellan majoritetssamhällets avvisanden och romska minoritetens reaktion att skydda sig mynnar ut i den marginaliserade situationen vi ser idag, d.v.s. där romer stängs ute från väsentliga delar i samhället och nekas full tillgång till sina rättigheter.⁵⁸

---

⁵⁴ Selling. *Svensk antiziganism fördomens kontinuitet och förändringens förutsättningar*, s. 12.

⁵⁵ DS 2014:8. *Den mörka och okända historien*, s. 166.

⁵⁶ Selling. *Svensk antiziganism fördomens kontinuitet och förändringens förutsättningar*, s. 11.

⁵⁷ Selling. “Zigenaren som zigenare” En facklitterär konstruktion i långt perspektiv, s. 12

⁵⁸ Eklund Karlsson; Crondahl; Andersson & Sunnemark. *The meaning of health, well-being, and quality of life perceived by Roma people in west Sweden*, s. 244.

Sverige har gjort flera försök i att stärka romers rättigheter och position i det svenska samhället. 2006 inrättades Delegationen för romska frågor vars syfte var att i enlighet med Sveriges internationella och människorättsliga åtaganden stärka romers situation i Sverige. Uppdraget innefattade bland annat att samla in, sammanställa, analysera och redovisa erfarenheter samt kunskap inom ämnet för att kunna sprida den kunskapen vidare ut i samhället. Delegationen hade också i uppdrag att stötta projekt och verksamheter som arbetar för att främja romers rättigheter.⁵⁹ 2014 släppte Regeringskansliet en vitbok om övergrepp och kränkningar av romer i Sverige. Syftet med vitboken var att presentera och belysa den historiska diskrimineringen samt de övergrepp och kränkningar som har gjorts gentemot den romska minoriteten under historien.⁶⁰ 2014 inrättades också Kommissionen mot antiziganism för att bland annat sprida kunskapen från vitboken, trycka på ansvariga aktörer att arbeta mer aktivt mot diskrimineringen och rasismen riktad mot romer samt att överbrygga förtroendeklyftan mellan minoriteten och majoritetssamhället.⁶¹ Ett förslag från Kommissionen mot antiziganism var att regeringen ska framföra en officiell ursäkt till romer i Sverige, något som inte har gjorts.⁶²

Enligt Selling är antiziganismen som fenomen fortfarande ett outforskat ämne i Sverige och den allmänna kunskapen om antiziganism är idag låg.⁶³ Enligt Thomas Hammarberg, ordförande för Kommissionen mot antiziganism, är en vanlig uppfattning och orsak till antiziganism att romers situation är självorsakad och självvald.⁶⁴ Okunskapen leder till en legitimitet och en social acceptans kring antiziganistiska fördomar, attityder och som Selling kallar det, fantasier.⁶⁵ Legitimiteten bidrar i sin tur till att upprätthålla de skadliga och diskriminerande strukturerna.⁶⁶

Av betänkandet "*Kraftsamling mot antiziganism*" framgår att en viktig del i arbete mot antiziganismen och dess legitimitet bland annat är att fylla dessa luckor av okunskap. En

---

⁵⁹ SOU 2010:55. *Romers rätt. En strategi för romer i Sverige*, s. 18.

⁶⁰ DS 2014:8. *Den mörka och okända historien*, s. 10–11.

⁶¹ SOU 2016:44. *Kraftsamling mot antiziganism*, s. 13.

⁶² Motion 2020/21:2201. *Romers mänskliga rättigheter*.

⁶³ Selling. *Svensk antiziganism fördomens kontinuitet och förändringens förutsättningar*, s. 10.

⁶⁴ SOU 2016:44. *Kraftsamling mot antiziganism*, s. 149.

⁶⁵ SOU 2016:44. *Kraftsamling mot antiziganism*, s. 14.

Selling. *Svensk antiziganism fördomens kontinuitet och förändringens förutsättningar*, s. 12.

⁶⁶ SOU 2016:44. *Kraftsamling mot antiziganism*, s. 149.

annan viktig del i synliggörandet av antiziganistiska strukturer är också att tydligt visa på kopplingen mellan kränkningarna av romers mänskliga rättigheter i Sverige och antiziganismen.⁶⁷

3.4 Stereotyper, fördomar och föreställningar

Som förklarat i tidigare avsnitt tar sig antiziganismen i uttryck bland annat genom nedsättande stereotyper, fördomar och föreställningar gentemot romer, och även mot personer som inte är romer men som lever upp till stereotyperna, fördomarna eller föreställningarna om hur romer *är*. Stereotyperna, fördomarna och föreställningarna om den romska minoriteten reproduceras inom från flera olika områden och aktörer i samhället. I det här avsnittet kommer dessa stereotyper, fördomar och föreställningar riktade djupare att presenteras. Fokus kommer att läggas på reproducering och framställning av antiziganistiska stereotyper inom massmedia och film i Europa.

I artikeln *“Exposure to Hate Speech in the Digital Age. Effects on Stereotypes About Roma People”* förklarar författarna Dana Raluca Buturoiu och Nicoleta Corbu att stereotypiska framställningar innebär att standardisera och simplificera skildringar av en specifik individ eller grupp. Enligt Buturoiu och Corbu visar mycket forskning om stereotypiska framställningar av romer på att gruppen till största delen framställs eller refereras till på ett negativt, snarare än ett positivt, sätt.⁶⁸ I linje med Buturoiu och Corbu menar författarna Matthew T. Loveland och Delia Popescu att attityderna och stereotyperna är viktiga eftersom de bidrar till att gynna eller hindra en full inkludering av romer i europeiska samhällen. Vidare förklarar Loveland och Popescu i artikeln *“The Gypsy Threat Narrative: Explaining Anti-Roma Attitudes in the European Union”* att stereotyperna främst bidrar till att hindra en inkludering och istället späder på diskrimineringen av romer i Europa. Stereotyperna som bland annat målar upp romer som motståndare av grundläggande värderingar och moral, såsom ärlighet och hårt arbete, kallar författarna för *“the gypsy threat narrative”* (egen översättning på svenska:

---

⁶⁷ SOU 2016:44. *Kraftsamling mot antiziganism*, s. 13.

⁶⁸ Buturoiu & Corbu. *Exposure to hate speech in the digital age. Effects on stereotypes about Roma people*, s. 12.

narrativet om “zigenarhotet”).⁶⁹ Enligt Loveland och Popescu är “the gypsy threat narrative” kulturellt betingat och är orsaken bakom fördomarna mot romer i Europa, både på individuell och på institutionell nivå.⁷⁰ Även om stereotyperna och bilderna av romer varierar i Europa hävdar författarna att synen på romer som utanför och motståndare till moraliska värderingar hos mainstream européerna är oföränderlig.⁷¹

“The gypsy threat narrative” och stereotypiska framställningar av romer präglar bland annat skildringen av romer i film. I linje med Loveland och Popescu hävdar författarna Habiba Hadziavdic och Hilde Hoffmann i artikeln “*Moving Images and Exclusion: Persisting Tropes in the Filmic Representation of European Roma*” att stereotypiska framställningar av romer i film bidrar till att gynna majoritetssamhället och bevara antiziganistiska strukturer.⁷² Vare sig det handlar om dokumentärfilm eller fiktion hävdar författarna att det finns en bestående antiziganism i den filmiska presentationen av romer. Presentationen innefattar både karaktärer, narrativ och scener.⁷³ I de tidigare filmerna visas scener av natur och djupa skogar, och de romska karaktärerna framställs som vildar som lever i harmoni med naturen och som alltid är på väg någonstans. Enligt författarna står den här relativt romantiserande bilden helt i motsats till de starka värderingarna hos majoritetssamhället om att leva i stabilitet och vara civiliserad.⁷⁴ Bilden matchar även föreställningen om att romer inte kan socialisera sig inom etablerade kulturer och att nomadism är en naturlig del i deras liv.⁷⁵

I de mer moderna filmerna byts ängarna och skogarna ut till miljöer av social försummelse och fattigdom i europeiska förorter och getton. Enligt Hadziavdic och Hoffmann används också en tydlig exotifiering, d.v.s. att romer tillskrivs egenskaper av

---

⁶⁹ Loveland, T. & Popescu. The gypsy threat narrative: explaining anti-Roma attitudes in the European Union, s. 330–332.

⁷⁰ Loveland, T. & Popescu. The gypsy threat narrative: explaining anti-Roma attitudes in the European Union, s. 344

⁷¹ Loveland, T. & Popescu. The gypsy threat narrative: explaining anti-Roma attitudes in the European Union, s. 345.

⁷² Hadziavdic, Habiba & Hoffmann, Hilde. Moving images of exclusion: persisting tropes in the filmic representation of European Roma. *Identities: global studies in culture and power*. Vol. 24 No. 6, 2017: s. 701.

⁷³ Hadziavdic & Hoffmann. Moving images of exclusion: persisting tropes in the filmic representation of European Roma, s. 703

⁷⁴ Hadziavdic & Hoffmann. Moving images of exclusion: persisting tropes in the filmic representation of European Roma, s. 706.

⁷⁵ Hadziavdic & Hoffmann. Moving images of exclusion: persisting tropes in the filmic representation of European Roma, s. 705.

att vara spännande och exotiska, i framställningen av romer med stora inslag av sex, våld, alkohol, erotiska danser och dysfunktionella familjer där barn tar hand om sig själva. Filmerna utspelar sig ofta i det öppna, på gatan eller på resande fot.⁷⁶ Exotifiering leder till att människor blir sedda som representanter för sitt folk eller sin kultur, snarare än som en individ med egna kunskaper och känslor.⁷⁷ En stark exotifiering och tydliga stereotyper går även att finna i framställningen av den romska kvinnan. I enlighet med 1800-talets binära uppdelning av kön, där kvinnan sågs som primitiv och mannen som civiliserad, framställs den romska kvinnan som vild, nära naturen och otämjbar. Hon målas upp som vacker, exotisk, "orientalisk", icke-europeisk och promiskuös. Hon blir en erotisk fantasi och ett objekt för den manliga sexuella längtan, förklarar författarna.⁷⁸ Avslutningsvis hävdar författarna att det finns en tydlig separation och en avsaknad av den verkliga historiska och politiska kontexten. Det finns även en stark avsaknad av romska perspektiv och påverkan då majoriteten av filmerna som porträtterar romer är producerade av icke-romer.⁷⁹

Stereotypiska framställningar av romer är även framträdande i massmedia. Massmedia har en viktig roll i formandet av den allmänna åsikten och är därför en viktig aktör att analysera vad gäller reproducering av stereotyper.⁸⁰ Massmedia spelar en viktig roll i att stärka och reproducera allmänna åsikter och uppfattningar om något.⁸¹ I artikeln "*Media Representation of the Discrimination Against the Roma in Eastern Europe: the Case of Slovenia*" förklarar artikelförfattaren Karmen Erjavec att framställningen av den romska minoriteten i massmedia i Slovenien görs utifrån majoritetssamhällets föreställningar av gruppen. Erjavec identifierar tre framträdande stereotyper i den slovenska nyhetsskildringen av romer:

1. Romer är kriminella.

---

⁷⁶ Hadziavdic & Hoffmann. Moving images of exclusion: persisting tropes in the filmic representation of European Roma, s. 708.

⁷⁷ Nationalencyklopedin. *Exotifiering*. <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/exotifiering> (Hämtad 2021-01-07)

⁷⁸ Hadziavdic & Hoffmann. Moving images of exclusion: persisting tropes in the filmic representation of European Roma, s. 711.

⁷⁹ Hadziavdic & Hoffmann. Moving images of exclusion: persisting tropes in the filmic representation of European Roma, s. 716.

⁸⁰ Erjavec, Media representation of the discrimination against the Roma in eastern Europe: the case of Slovenia, s. 700.

⁸¹ Cretu, Gabriela. Roma minority in Romania and its media representation. *Sfera politicii*. Vol. 22 No. 4-5, 2014: s. 116.

2. Romer är överksamma, lata och hotar de sociala samt ekonomiska intressena.
3. Romer följer inte normerna hos majoritetsbefolkningen och hotar den kulturella ordningen.⁸²

I likhet med den slovenska nyhetsrapporteringen ges en förvrängd spegling av den romska minoriteten även i Rumänien. Nyhetsrapporteringen i Rumänien använder sig flitigt av majoritetssamhällets föreställningar och idéer för att skildra den romska minoriteten. I artikeln "*Roma Minority in Romania and its Media Representation*" förklarar författaren Gabriela Cretu att stereotyperna som en gång skapades är svåra att rasera eftersom de är djupt internaliserade och bekräftar majoritetssamhällets traditionella bild av romer. Detta gör det svårt för en bredare och mer väldokumenterad nyhetsskildring av romer att etablera sig, förklarar Cretu.⁸³ Enligt författaren använder sig även massmedia i många fall av felaktig information i sina nyhetsrapporteringar om romer för att bekräfta föreställningarna och idéerna om gruppen.⁸⁴

Nedsättande stereotypiseringar av romer går även att finna i svenska massmedier. I studien "*Att konstruera en främling*" undersöker författaren Mattias Svan hur utsatta EU-medborgare porträtteras i den mediala debatten i Sverige.⁸⁵ Svan förklarar att det sker en tydlig reproducering av antiziganistiska stereotyper inom den mediala debatten i Sverige. Bland annat framställs utsatta EU-medborgare, varav majoriteten är romer, som främmande, kulturellt avvikande, kriminella och ohygieniska. Den mediala debatten målar även upp utsatta EU-medborgare som en oönskad börda för samhället och som en grupp som befinner sig helt utanför majoritetssamhället. Enligt Svan resulterar reproduceringen av stereotyperna i att ett starkt främlingskap gentemot utsatta EU-medborgare konstrueras.⁸⁶ Främlingskapet leder till en utomstående position för gruppen där en full samhällelig delaktighet inte uppnås.⁸⁷

---

⁸² Erjavec, Media representation of the discrimination against the Roma in eastern Europe: the case of Slovenia, s. 714.

⁸³ Cretu, Gabriela. Roma minority in Romania and its media representation, s. 117.

⁸⁴ Cretu, Gabriela. Roma minority in Romania and its media representation, s. 119.

⁸⁵ Svan, Mattias. *Att konstruera en främling – En kvalitativ innehållsanalys av hur utsatta EU-medborgare framställs i svensk media*. Kandidatuppsats. Lunds universitet, 2018, s. 2.

⁸⁶ Svan. *Att konstruera en främling – En kvalitativ innehållsanalys av hur utsatta EU-medborgare framställs i svensk media*, s. 42–43.

⁸⁷ Svan. *Att konstruera en främling – En kvalitativ innehållsanalys av hur utsatta EU-medborgare framställs i svensk media*, s. 6.

Stereotypiska framställningar av romer i massmedia och i film drabbar hela den romska minoriteten. Om media informerar att en romsk familj eller person tillhörande gruppen begår ett brott, kommer det likställas med att hela det romska samhället deltar i olika kriminella aktiviteter.⁸⁸ En orsak till denna onyanserade slutsats är att romer alltid presenteras som medlemmar av en etnisk grupp och aldrig som enskilda individer. Enligt Erjavec innebär ett sådant nekande av en individuell skildring också ett nekande av möjligheten att undkomma den vanliga stereotypiska porträtteringen av den romska minoriteten. Erjavec förklarar också att även i de fall där en rom porträtteras som en individuell huvudperson, framställs ändå personens handlingar och egenskaper utifrån de stereotypiska karaktärsdragen kopplat till majoritetssamhällets bild av romer.⁸⁹

---

⁸⁸ Cretu, Gabriela. Roma minority in Romania and its media representation, s. 117.

⁸⁹ Erjavec, Media representation of the discrimination against the Roma in eastern Europe: the case of Slovenia, s. 715.

4 Utsatta EU-medborgare i Sverige

4.1 Varför befinner sig utsatta EU-medborgare i Sverige?

År 2007 utvidgades Europeiska unionen och staterna Rumänien och Bulgarien blev medlemmar. Den globala finanskrisen bröt ut kort därefter och ledde till förödande konsekvenser över hela världen. I Europa drabbades särskilt länder i syd, såsom Grekland, Portugal, Italien och Spanien, där krisen ledde till stor arbetslöshet och social utslagning. Utsatta EU-medborgare från Rumänien och Bulgarien som tidigare försörjt sig på säsongarbete i dessa länder blev nu tvungna att söka sig till nya platser för att söka försörjning. Flera personer kom till länder i Norden för att plocka bär, samla pantburkar, tigga eller söka arbete. Under 2012 började allt fler utsatta EU-medborgare att komma till Sverige och började då även att synas allt mer i det svenska samhället.⁹⁰ Idag uppskattas det befinna sig ungefär 4 500–5 000 utsatta EU-medborgare i Sverige, en siffra som varit relativt konstant sedan 2015.⁹¹

4.2 Vilka känslor väcker utsatta EU-medborgares närvaro i Sverige?

Utsatta EU-medborgares växande närvaro och synlighet i Sverige har väckt starka känslor hos den svenska befolkningen. Många svenskar har inte varit vana med att se människor tigga och be om pengar i offentligheten.⁹² I en artikel publicerad i DN 2019 uppger flera personer att de känner obehag och skam av att se människor tigga. Andra berättar att de känner medlidande för dem och en skyldighet att hjälpa till.⁹³ Att be om pengar från främlingar på gatan passar inte heller ihop med den svenska självbilden. Grundpelarna hos den svenska välfärden är att alla

---

⁹⁰ SOU 2016:6. *Framtid sökes*, s. 22.

⁹¹ Matsson, Pontus. *Antalet utsatta EU-medborgare har inte minskat*. *Svt Nyheter*. 17 februari 2019. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/antalet-utsatta-cu-medborgare-har-inte-minskat> (Hämtad 2020-12-30)

⁹² SOU 2016:6. *Framtid sökes*, s. 20.

⁹³ Carling, Maria. ”Ropar vi på förbud för att slippa skämmas över oss själva?”. *SvD*. 18 november 2019.

som har kapaciteten ska bidra till samhället genom arbete och att ingen någonsin ska behöva hamna i en situation där hen behöver tigga.⁹⁴

4.3 Hur lever utsatta EU-medborgare i Sverige?

Det är tillåtet för en person som är medlem i ett annat EU-land att vistas i Sverige i upp till tre månader. Därefter krävs det att EU-medborgaren har så kallad uppehållsrätt. För att få uppehållsrätt i Sverige krävs det att personen uppfyller vissa villkor. EU-medborgaren måste ha arbete eller vara aktivt arbetsökande och ha en verklig möjlighet att få en anställning, studera, ha en heltäckande sjukförsäkring för sig och sina familjemedlemmar eller ha tillräckliga medel för att försörja sig och sina familjemedlemmar.⁹⁵ I praktiken uppfyller sällan utsatta EU-medborgare dessa villkor och de flesta vistas i Sverige i mer än tre månader, trots avsaknad av uppehållsrätt. Eftersom regelverken i Sverige är utformade i linje med tremånadersperioden leder detta till att många utsatta EU-medborgare hamnar utanför de sociala skyddsnäten i Sverige.⁹⁶

Enligt Amnesty Internationals rapport *“Sweden: a Cold Welcome. Human Rights of Roma and Other ‘Vulnerable EU Citizens’ at Risk.”* lever majoriteten av utsatta EU-medborgare i Sverige i extrem fattigdom. Dessutom är tillgången till vatten, mat, tak över huvudet, sanitet och sjukvård högst begränsade.⁹⁷ Särskilt svår är boende- och sjukvårdssituationen. I Sverige är det olagligt att bo på offentliga platser eller på privat mark och den som inte följer lagstiftningen riskerar att avhysas eller få böter. För någon som ofta bor utomhus resulterar detta i en svårlöst situation. Förutom kyla och avhysningar vittnar flera utsatta EU-medborgare om att de även fått sina tält och ägodelar förstörda samt att individer eller grupper försökt tända eld på personer som sovit.⁹⁸

---

⁹⁴ SOU 2016:6. *Framtid sökes*, s. 34.

⁹⁵ EU medborgare i Sverige. *Upphållsrätt*. <https://www.eumedborgareisverige.se/rattslaget/uppehallsratt> (Hämtad 2021-01-07)

⁹⁶ Amnesty International. *Sweden: a cold welcome. Human rights of Roma and other ‘vulnerable EU citizens’ at risk*, s. 7.

⁹⁷ Amnesty International. *Sweden: a cold welcome. Human rights of Roma and other ‘vulnerable EU citizens’ at risk*, s. 6.

⁹⁸ SOU 2016:6. *Framtid sökes*, s. 25

I augusti 2014 utfärdades en avhysning i ett skogsparti i Högdalen som ledde till stor medial uppmärksamhet. Natten innan avhysningen bröt en eld ut i några av skjulen och flera människor blev svårt brandskadade. Kläder, pengar och andra ägodelar förstördes och de drabbade i lägret blev djupt traumatiserade. De utsatta EU-medborgarna i lägret, alla romer, var övertygade om att branden var anlagd av någon utomstående, skriver Thomas Hammarberg i en debattartikel publicerad i Svenska Dagbladet 2014. Trots den förödande situationen sköts inte avhysningen upp, utan utfärdades i linje med beslutet den 29 augusti 2014 med en stor polisinsats. Enligt Hammarberg var beslutet att genomföra avhysningen en brist på mänsklig hänsyn till de som drabbats. Han anser också att det borde ha genomförts en polisundersökning på brandplatsen innan avhysningen då det fanns en hotbild mot sådana provisoriska läger under den tiden.⁹⁹

Enligt Kommissionen för antiziganism har attackerna, våldet och kränkningarna mot utsatta EU-medborgare blivit allt mer återkommande och grövre. Många uppger att oron och rädslan för att bli utsatt är ständigt närvarande, vilket leder till stora psykiska påfrestningar. Bakom de flesta kränkande och våldsamma handlingar riktade mot utsatta EU-medborgare finns antiziganistiska motiv, vilket gör att handlingarna klassas som *hatbrott*. Kommissionen för antiziganism definierar hatbrott som "kriminella handlingar med fientliga eller hatiska motiv mot vissa individer och grupper".¹⁰⁰ Enligt forskarna Buturoiu och Corbu riktas hatbrott direkt mot en individ eller grupp som anses vara underlägsen, genom antingen verbala, icke-verbala eller symboliska handlingar. Syftet med hatbrott är ofta att framkalla våld, diskriminera eller kränka den mänskliga värdigheten hos en individ eller grupp, förklarar Buturoiu och Corbu.¹⁰¹

I en rapport publicerad av Skåne stadsmission och organisationen Civil Rights Defenders framkommer det att 15 av 25 utsatta EU-medborgare i Sverige utsätts för hatbrott flera gånger i veckan.¹⁰² Kommissionen för antiziganism uppger även att antalet anmälningar om antiziganistiska hatbrott har ökat de senaste åren. Men trots detta leder få anmälningar till åtal och mörkertalet tros även vara mycket stort, särskilt bland utsatta EU-medborgare där antalet anmälningar i princip är obefintligt. Enligt människorättsjuristen Katri Linna är en orsak till de få anmälningarna att många utsatta EU-medborgare är vana vid att vara i botten av samhället och har därför låga förväntningar på att bli tagna på allvar eller få stöd. Många utsatta EU-

---

⁹⁹ Hammarberg, Thomas. Avhysningen i Högdalen borde ha stoppats. *SvD*. 19 september 2014.

¹⁰⁰ SOU 2016:44. *Kraftsamling mot antiziganism*, s. 201–202.

¹⁰¹ Buturoiu & Corbu. Exposure to hate speech in the digital age. Effects on stereotypes about Roma people, s. 7

¹⁰² Mikkelsen, Jens. Många hatbrott mot romer anmäls aldrig. *Sydsvenskan*. 12 juni 2019.

medborgare väljer att stanna i Sverige, trots hatbrott, kränkningar och den allmänt svåra situationen. Detta på grund av att man inte har något val, eftersom situationen i hemländerna är betydligt värre.¹⁰³

4.4 Rätten till sjukvård och andra grundläggande mänskliga rättigheter

När det gäller tillgång till sjukvård för utsatta EU-medborgare är dessa begränsade. En stor anledning till detta är att majoriteten av de utsatta EU-medborgarna som befinner sig i Sverige saknar det europeiska sjukförsäkringskortet. Marginalisering, fattigdom och sämre tillgångar eller avsaknad av medborgerliga rättigheter i hemländerna har lett till att många inte lever upp till kraven för att kunna ingå i en försäkring. Både i Bulgarien och i Rumänien krävs det att man antingen betalar en avgift varje månad eller att man har en inkomst varje månad för att ta del av den nationella sjukförsäkringen.¹⁰⁴ För personer som inte är bosatta i Sverige och inte har det europeiska sjukförsäkringskortet gäller som utgångspunkt att de själva ska betala sina vårdkostnader.

Sedan den 1 juli 2013 gäller lagen (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utländska medborgare som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd. I lagen finns bestämmelser om skyldighet för regioner att erbjuda hälso- och sjukvård samt tandvård till vissa utländska medborgare som vistas inom en region utan att vara bosatta där (1 §). Lagen omfattar utländska medborgare som vistas i Sverige utan stöd av myndighetsbeslut eller författning. Lagen omfattar dock inte utländska medborgare vars vistelse i Sverige är avsedd att vara tillfällig (5 §). En region ska enligt lagen bland annat erbjuda vård som inte kan anstå och mödrahälsovård (7 §). Det gäller för personer som har fyllt 18 år. Personer som inte har fyllt 18 år ska erbjudas vård i samma omfattning som erbjuds dem som är bosatta inom regionen (6 §).

Regeringen beslutade den 29 januari 2015 att tillsätta en nationell samordnare för arbetet med utsatta EES-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige (kommittédirektiv 2015:9). Utredningen

---

¹⁰³ Mikkelsen, Jens. Många hatbrott mot romer anmäls aldrig. *Sydsvenskan*. 12 juni 2019.

¹⁰⁴ SOU 2016:6. *Framtid sökes*, s. 60.

antog namnet Nationell samordnare utsatta EU-medborgare. Den nationella samordnaren skulle stödja det arbete som utförs av myndigheter, kommuner, landsting och organisationer som möter utsatta EU-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige, dvs. under högst tre månader, och som inte har uppehållsrätt. Genom en förbättrad samverkan skulle det tillfälliga stödet till dessa personer kunna utformas på ett ändamålsenligt sätt. Kommittén överlämnade sitt betänkande ”*Framtid sökes. Slutredovisning av den nationella samordnaren för utsatta EU-medborgare (SOU 2016:6)*” i februari 2016.¹⁰⁵

Fråga har uppkommit om ovan nämnd lag gäller för utsatta EU-medborgare. Socialstyrelsen anser sedan 2015 att lagen, där papperslösa ges rätt till vård, även ska gälla för utsatta EU-medborgare. Socialstyrelsen bygger sin bedömning bland annat på ett uttalande i propositionen till lagen, där det framgår att den utökade tillgången på hälso- och sjukvård ”i enstaka fall” kan bli tillämplig även på unionsmedborgare som vistas i Sverige utan tillstånd. Regioner är bara skyldiga att erbjuda ”vård som inte kan anstå”, vilket innebär att patienten endast erbjuds vård om risken för allvarliga konsekvenser utan vård bedöms som hög. Landstingen bedömde dock frågan olika. Samordnaren anser att vård i ”enstaka fall” även kan ges till utsatta EU-medborgare. Tvetydigheten om vad ”enstaka fall” egentligen innebär resulterar i att utsatta EU-medborgare oftast inte ges vård.¹⁰⁶

Det finns flera fall där personer tillhörande gruppen utsatta EU-medborgare har nekats vård och bedömningen kan ifrågasättas. Av vittnesmål från bland annat organisationerna Läkare i världen, rfsu, Svenska läkaresällskapet och Vårdförbundet framgår bland annat att en bulgarisk kvinna fått fakturor på över 150 000 kronor efter att ha fött barn på ett svenskt sjukhus. Vittnesmålen berättar också om en bulgarisk man som nekats operation trots ett stort sår på buken samt om en bulgarisk pappa som fick betala 100 kronor i böter för att ha suttit i väntrummet med sina barn under tiden mamman blev behandlad.¹⁰⁷

I en granskning utfärdad av FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter 2016, samt i rekommendationerna från FN:s kommitté för mänskliga rättigheter samma år, uttrycktes bland annat en stor oro över situationen och behandlingen av utsatta EU-medborgare

---

¹⁰⁵ SOU 2016:6. *Framtid sökes*, s. 119.

¹⁰⁶ SOU 2016:6. *Framtid sökes*, s. 61.

¹⁰⁷ Amnesty International Sverige. *Vård för alla!* 2020. <https://www.amnesty.se/agerahub/ocksa-manniska/vard-alla/> (Hämtad 2021-01-02)

i Sverige.¹⁰⁸ Enligt Jenny Jansson Pearce och Ylva L. Hartman handlar frågan om utsatta EU-medborgares närvaro i Sverige om individers grundläggande mänskliga rättigheter som kränks trots alla konventioner och avtal som skrivits under och ratificerats.¹⁰⁹

Enligt FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (UDHR), 1948, FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR), 1976, och Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna (ECHR), 1950, har Sverige ett ansvar och en skyldighet att infria bland annat rätten till hälsa, rätten till social trygghet, rätten till bostad och rätten att inte diskrimineras. Sverige har ett direkt och eget ansvar för de människor som befinner sig inom landets gränser.¹¹⁰

4.5 Tiggeriförbud

Samtalen och debatten kring utsatta EU-medborgares närvaro i Sverige kom snabbt att handla om tiggeri. De flesta personer som tigger i Sverige idag tillhör gruppen utsatta EU-medborgare.¹¹¹ Att tigga är inte olagligt i Sverige men reglerna kring tiggeri är relativt oklara. Efter att ett förbud mot tiggeri infördes i Vellinge kommun 2018 har allt fler kommuner börjat införa olika lokala tiggeriförbud.¹¹²

Enligt en opinionsmätning från 2018 vill en majoritet av svenska folket förbjuda tiggeri i Sverige.¹¹³ Argumenten för ett nationellt tiggeriförbud är bland annat att det stör den allmänna ordningen, att det inte är Sveriges ansvar att ta hand om människor som kommer från andra länder för att tigga, att tiggeri skapar otrygghet, att tiggeri är kriminellt organiserat och att “det

---

¹⁰⁸ E/C.12/SWE/CO/6. Förenta nationerna, Ekonomiska och sociala rådet. *Kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter – Avslutande anmärkningar om Sveriges sjätte periodiska rapport*. 14 juli 2016. Regeringskansliet. *FN-kommitté antar rekommendationer om Sveriges arbete med mänskliga rättigheter*. 30 mars 2016. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/03/fn-kommitté-antar-rekommendationer-om-sveriges-arbete-med-manskliga-rattigheter/> (Hämtad 2021-01-07)

¹⁰⁹ SOU 2016:44. *Kraftsamling mot antiziganism*, s. 223.

¹¹⁰ SOU 2016:44. *Kraftsamling mot antiziganism*, s. 156.

¹¹¹ González, Fernando. Kartläggning: Så ser tiggeriet ut i Stockholm. *Svt Nyheter*. 5 mars 2019. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/sa-ser-tiggeriet-i-stockholm-ut> (Hämtad 2020-12-30)

¹¹² Bauman, Clara. *Är det en mänsklig rättighet att tigga?* Kandidatuppsats. Lunds universitet, 2017, s. 2.

¹¹³ Eriksson, Mats. En majoritet vill ha tiggeriförbud. *Sveriges radio*. 16 april 2018. <https://sverigesradio.se/artikel/6930578> (Hämtad 2021-01-02)

känns fel”.¹¹⁴ Forskaren Erik Hansson uppger i en intervju publicerade i DN 2019 att när människor möter en person som tigger tvingas de in i ett moraliskt ställningstagande, som skapar ångest och ambivalens. Man tvingas in i en situation man egentligen inte vill vara i och man måste fatta beslut man egentligen inte vill ta. Enligt Hansson handlar det inte om att tiggeri gör folk otrygga, utan att folk känner sig obekväma.¹¹⁵

Enligt Marika Markovits baseras de flesta argumenten för ett tiggeriförbud på spekulationer snarare än fakta. Genom att fokusera på huruvida tiggeri bör förbjudas eller inte försvinner fokus från det verkliga problemet, nämligen fattigdomen bland utsatta romer, förklarar Markovits. Tiggeri är inte ett hållbart sätt att försörja sig på, men för många utsatta EU-medborgare är det den enda utvägen. Vidare menar Markovits att tiggeriförbud ökar riskerna för mer desperata utvägar till försörjning, såsom prostitution eller kriminell verksamhet.¹¹⁶ I linje med Markovits förklarar Claes Ling-Vannerus, nationell samordnare för arbetet kring utsatta EU/EES-medborgare, i en artikel publicerad i DN 2020 att metoderna till försörjning har breddats och nu omfattar fler områden. Tidigare handlade det i princip bara om tiggeri och bärplockning, men idag handlar det också om prostitution, människoexploatering och arbetskraftsexploatering, uppger han. Människoexploateringen sker främst genom olika former av organiserat tiggeri och exploateringen av arbetskraft innefattar orimliga villkor samt arbetssätt inom bygg- och restaurangbranschen. Hur många människor som befinner sig i dessa nya försörjningsområden vet man inte i dagsläget, förklarar Ling-Vannerus. Till skillnad från tiggeriet är prostitution och exploatering av både människor och arbetskraft inte lika synligt. Huruvida de lokala tiggeriförbuden är en bidragande faktor i detta är för tidigt att säga menar han.¹¹⁷

I en debattartikel publicerad i Metro 2015 skriver Thomas Hammarberg tillsammans med Heidi Pikkarainen att debatten om tiggeriförbud bidrar till en reproducering av fördomar och en ökad stigmatisering av utsatta EU-medborgare, varav många är romer. Enligt Hammarberg och Pikkarainen påminner debatten och förslagen om att förbjuda tiggeri mycket om hur åtgärder mot den romska minoriteten har diskuterats kring under historien. Antiziganistiska fördomar

---

¹¹⁴ Ritzén. Stadsmissionen: “Tiggarna är inte det stora problemet”.

¹¹⁵ Arvidsson, Emil. Forskare: Vår känsla av obehag inför tiggande leder till förbud. *SvD*. 10 november 2019.

¹¹⁶ Ritzén. Stadsmissionen: “Tiggarna är inte det stora problemet”.

¹¹⁷ Ritzén, Jessica. Stor utsatthet bland EU-medborgare. *DN*. 4 februari 2020.

om romer som brottslingar och opålitliga reproduceras genom samtalen om tiggeri som något som är kriminellt organiserat eller som något som bör förbjudas.¹¹⁸

Förutom att peka på riskerna till en ökad utsatthet, en ökad stigmatisering och reproducering av fördomar, menar vissa även att ett tiggeriförbud strider mot mänskliga rättigheter och yttrandefriheten.¹¹⁹ Enligt Jansson Pearce och L. Hartman saknar debatten om tiggeri och tiggeriförbud ett folkrättsligt perspektiv. De hävdar att ett förbud mot tiggeri innebär ett brott mot Sveriges folkrättsliga åtaganden. Dessa åtaganden innefattar bland annat att ingen ska behövas tvingas till tiggeri för att upprätthålla en skälig levnadsstandard. Även om ansvaret kring situationen för utsatta EU-medborgare måste delas med andra EU-medlemsländer, har Sverige enligt internationell rätt en skyldighet att säkerställa rättigheterna hos alla människor som befinner sig inom landets jurisdiktion, oavsett medborgarskap eller inte. Enligt Jansson Pearce och L. Hartman misslyckas Sverige i sina skyldigheter genom att förbjuda tiggeri och bryter därmed mot folkrätten.¹²⁰

---

¹¹⁸ Hammarberg, Thomas & Pikkarainen, Heidi. Tiggeridebatten spår på unkna fördomar om romer. *Metro*. 8 maj 2015.

¹¹⁹ Landelius, Micaela. Kampen för att upphäva tiggeriförbud fortsätter. *Sydsvenskan*. 14 mars 2020.

¹²⁰ SOU 2016:44. *Kraftsamling mot antiziganism*, s. 224.

5 Vad talas det om i nyhetsrapporteringen om utsatta EU-medborgare i Sverige?

I det här avsnittet kommer resultaten från det undersökta primärmaterialet att presenteras tillsammans med uppsatsens teoretiska ramverk. Materialet som har undersökts innefattar redaktionella nyhetsartiklar som berör utsatta EU-medborgare i Sverige publicerade av några av Sveriges största nyhetsredaktioner, inklusive Sydsvenskan. En kvalitativ innehållsanalys, en kvantitativ innehållsanalys och en kritisk diskursanalys har använts för att granska artiklarna. Ett postkolonialt perspektiv genomsyrar hela analysen.

5.1 Få artiklar om utsatta EU-medborgare i Sverige

Vid insamling av primärmaterialet använde jag mig av sökorden “utsatt/utsatta EU-medborgare” och “EU-migrant” för att hitta relevanta artiklar för undersökningen, se avsnitt 2.2.1. Det totala antalet artiklar publicerade av Expressen, Aftonbladet, SvD, DN och Sydsvenskan under 2019 och 2020 var 68 stycken. I samtliga artiklar var det fråga om utsatta EU-medborgare som befinner sig i Sverige.

Efter bortrensning av bland annat debattartiklar, ledarsidor, artiklar som inte innehöll de fullständiga sökorden och andra artiklar utanför undersökningens avgränsningar var det 19 artiklar som var relevanta för aktuell undersökning. Av de 19 artiklarna innehöll 16 artiklar sökordet “utsatt/utsatta EU-medborgare” och tre artiklar sökordet “EU-medborgare”, se tabell 1. Elva artiklar var publicerade under 2019 och åtta artiklar under 2020.

Sökord	Antal träffar	Antal artiklar relevanta för undersökningen	Expressen	Aftonbladet	SvD	DN	Sydsvenskan
Utsatt/utsatta EU-medborgare	57	16	2	0	2	9	3
EU-migrant	11	3	1	0	1	0	1
Totalt:	68	19	3	0	3	9	4

Tabell 1: Tabellen visar antal träffar och antal artiklar relevanta för undersökningen som innehåller sökorden “utsatta/utsatt EU-medborgare” och/eller “EU-migrant” mellan den 1 januari 2019 och den 19 november 2020. Sökning har gjorts vid två tillfällen.

Undersökningen visar att den redaktionella nyhetsrapporteringen om utsatta EU-medborgare i Sverige är mycket begränsad, i princip obefintlig. DN har publicerat nio artiklar och Aftonbladet har inte publicerat någon artikel alls under den aktuella tidsperioden.

I avsnitt 1.3.2 lyfter jag frågan om och i sådant fall på vilket sätt pandemin har påverkat nyhetsrapporteringen och om detta i sin tur har haft betydelse för undersökningens resultat. Efter en analys av artiklarna framkom det att enbart artiklar i tidsperioden den 15 januari 2019 och den 3 oktober 2020 var av intresse för undersökningen. Som anges ovan publicerades elva artiklar under 2019 och åtta artiklar 2020. Det är alltså inte någon större skillnad i antal mellan åren. Dessutom är tidsperioden under 2019 längre än under 2020. Med hänsyn till detta utgår jag ifrån att pandemin inte har haft någon betydelse, i vart fall inte någon större betydelse, på undersökningens resultat.

5.2 Framträdande tema – tiggeri

Genom djupare läsning av artiklarna identifierade jag frågan om tiggeri som det mest framträdande temat. Frågan om tiggeri var också det enda tydligt framträdande temat som jag identifierade. Tabell 2 visar tydligt att många artiklar som berör utsatta EU-medborgare också berör frågor om tiggeri. 15 av 19 artiklar som på något sätt berörde utsatta EU-medborgare innehöll något av sökorden tigga/tiggeri/tiggare. I sju av 19 artiklar fanns också något av sökorden tigga/tiggeri/tiggare med i huvudrubriken, t.ex. ”Tiggeri blir förbjudet i Lidingö” och ”Tiggare: förbjudet känns som en personlig

attack”.¹²¹ Den totala frekvensen för sökorden tigga/tiggeri/tiggare var även väldigt hög i aktuella artiklar. Detta visar på att artiklarna även hade tiggeri som fokus. Tigga/tiggeri/tiggare är även vad den kritiska diskursanalysen skulle identifiera som nyckelord. Orden har en hög användningsfrekvens i artiklarna och genererar en särskild diskurs, nämligen den om tiggeri och tiggeriförbud. Nyckelorden och dess användning bidrar till att stärka samt bekräfta majoritetssamhällets bild av samt dess förväntningar på utsatta EU-medborgare i Sverige, som främst utgörs av romer, mer om detta i avsnitt 6.

Ett annat tema som dök upp, men som jag inte skulle klassa som framträdande, var hatbrott. Två av 19 artiklar handlade specifikt om hatbrott mot romer och utsatta EU-medborgare i Sverige. I artiklarna var hatbrott med i huvudrubrikerna och användes mycket frekvent i texterna. Artiklarna uppmärksammade att majoriteten av utsatta EU-medborgare i Sverige har blivit utsatta för hatbrott. Artiklarna berättade också att benägenheten att anmäla dessa brott i princip är obefintlig bland utsatta EU-medborgare. Både artiklarna var publicerade av Sydsvenskan.

Sökord/teman	Antal artiklar per sökord	Totalt antal frekvenser per sökord	Expressen	SvD	DN	Sydsvenskan
Antiziganism	1	1	0	0	1	0
Diskriminering	3	3	0	0	1	2
Rasism	3	3	3	0	0	0
Mänskliga rättigheter	4	5	0	2	1	2
Tigga/tiggare/tiggeri	15	289	45	76	143	25
Hatbrott	3	19	1	0	0	2

Tabell 2: Antal artiklar relevanta för undersökningen som innehåller sökorden antiziganism, diskriminering, rasism, mänskliga rättigheter, tigga/tiggare/tiggeri och/eller hatbrott, samt antalet gånger sökorden förekommer i artiklarna. Begreppen innefattar alla böjningar av ordet samt andra ord där sökordet finns med, t.ex. tiggde och tiggeriförbud. Sökning har gjorts vid två tillfällen.

¹²¹ Thurfjell, Karin & Pehrson, Johan. Tiggeri blir förbjudet i Lidingö. *SvD*. 1 oktober 2019. Adelgren, Astrid. Tiggare: förbudet känns som en personlig attack. *Sydsvenskan*. 6 mars 2019.

5.3 Litet fokus på mänskliga rättigheter

För att undersöka huruvida mänskliga rättigheter talas om i nyhetsrapporteringen om utsatta EU-medborgare i Sverige har jag undersökt förekomsten av ämnena mänskliga rättigheter, diskriminering, antiziganism och rasism, se avsnitt 2.2.1. Ämnena användes vidare som sökord. Totalt innehöll elva artiklar dessa sökord. 15 artiklar innehöll sökorden tigger/tiggare/tiggeri. Det kan därför ifrågasättas om även ämnet mänskliga rättigheter i stort skulle anses vara ett framträdande tema. En stor skillnad är dock om man jämför totalt antal frekvenser per sökord. Totalt antal frekvenser för sökorden tigger/tiggare/tiggeri uppgick till 289 stycken, medan frekvensen för sökorden mänskliga rättigheter, diskriminering, antiziganism och rasism uppgick till tolv stycken. Den låga frekvensen signalerar att frågan om mänskliga rättigheter i stort inte var i fokus i artiklarna om utsatta EU-medborgare. Därför anser jag inte att mänskliga rättigheter var ett framträdande tema i artiklarna.

När det väl talades om mänskliga rättigheter, diskriminering, antiziganism eller rasism i artiklarna gjordes detta på ett mer förbigående sätt, snarare än ett djupgående. Med andra ord utgjorde mänskliga rättigheter, diskriminering, antiziganism eller rasism sällan huvudpoänger i artiklarna kring utsatta EU-medborgare i Sverige. Inte heller i artiklarna som handlade om hatbrott nämndes diskriminering, antiziganism eller rasism trots att hatbrotten mot utsatta EU-medborgare har bakomliggande rasistiska motiv. I en av artiklarna om hatbrott nämndes mänskliga rättigheter en gång för att hänvisa till en rapport från människorättsorganisationen Civil Rights Defenders. Rapporten föreslog bland annat att svenska myndigheter, i arbetet mot hatbrott, måste arbeta mer aktivt för att säkerställa romska EU-medborgares grundläggande mänskliga rättigheter.

Mänskliga rättigheter talades om djupgående i en av artiklarna. Artikel skildrade Civil rights defenders och Centrum för sociala rättigheters kamp mot tiggeriförbuden i Sverige, som enligt dem strider mot de mänskliga rättigheterna. Artikel var publicerad i Sydsvenskan.

Sökordet antiziganism nämndes en gång i en artikel. Artikel som nämnde antiziganism handlade om varför utsatta EU-medborgare fortsätter att komma till Sverige. Artikel tog

även upp hur situationen kring diskriminering av romer ser ut i Rumänien och skildrade berättelser från personer som åkt från Rumänien från Sverige för att söka försörjning. Huvudrubriken löd: ”Därför fortsätter tiggarna åka hit”. Sammanhanget där antiziganism nämndes i artikeln innefattar en intervju med ledaren av en paraplyorganisation för romska sammanslutningen i Rumänien, Nicoleta Bitu. I intervjun säger Nicoleta Bitu: ”Antiziganism har alltid funnits, men fram till nyligen har den blivit en del av ideologiska politiska program och romer har åter blivit måltavlor. Det gör mig rädd.”¹²² Artikeln nämnde inte något om antiziganism eller diskriminering av utsatta EU-medborgare i den svenska kontexten.

Av avsnitten 3 och 4 framgår tydligt att antiziganism och diskriminering präglar utsatta EU-medborgares liv och vardag i egenskap av att de är romer eller uppfattas vara romer. Det framgår vidare att utsatta EU-medborgare får sina grundläggande mänskliga rättigheter kränkta, i både Sverige och i hemländerna. Orsaker till att utsatta EU-medborgare lämnar sina hem och familjer för att söka försörjning i Sverige, bland annat genom att tigga, bottnar i att gruppen systematiskt exkluderas och stigmatiseras i sina hemländer. Med hänsyn till detta är det anmärkningsvärt att frågan om mänskliga rättigheter inte i större utsträckning tas upp i nyhetsrapporteringen om utsatta EU-medborgare i Sverige. Det borde även vara av intresse för samhället i stort att få information om hur utsatta EU-medborgares grundläggande mänskliga rättigheter kränks i Sverige idag. Särskilt med tanke på hur romer har behandlats i Sverige under historien och hur arvet från detta lever kvar och påverkar romer inklusive utsatta EU-medborgare idag.

Utifrån ett postkolonialt perspektiv är det tydligt att skildringarna av utsatta EU-medborgare i artiklarna har gjorts utifrån den dominanta rösten (majoritetssamhällets), snarare än utifrån den marginaliserades eller direkt drabbade. Genom att samtidigt inte tala om antiziganism, diskriminering, rasism och mänskliga rättigheter, eller visa på en medvetenhet kring behandlingen av romer under historien, upprätthålls antiziganismens legitimitet. Detta kommer att diskuteras vidare om i avsnitt 6.

---

¹²² Björling Torén, Sanna. Därför fortsätter tiggarna åka hit. *DN*. 20 april 2019.

5.4 Tiggeri som konsensus och bilden av verkligheten

Resultaten i föregående avsnitt visar tydligt att den redaktionella nyhetsrapporteringen om utsatta EU-medborgare främst fokuserar på tiggeri. De flesta artiklarna om tiggeri handlade om tiggeriförbud. Andra artiklar skildrade enskilda utsatta EU-medborgares erfarenheter, vardag och situation. Även i de fall där enskilda personer porträtterades, skildrades ändå personerna utifrån egenskaper som enligt majoritetssamhället symboliserar gruppen, nämligen tiggeri. De artiklar som hade en humaniserad vinkel, d.v.s. som visade på utsattheten eller berättade om situationen i hemländerna, porträtterade ändå huvudsakligen personerna i förhållande till tiggeri. I många av artiklarna benämndes personerna som porträtterades även som "tiggare" och gruppen utsatta EU-medborgare hänvisades till som "tiggarna". För att hänvisa till hur många utsatta EU-medborgare som befinner sig i Sverige skrevs det i en artikel att "det finns runt 4700 tiggare i Sverige".¹²³ Ett annat exempel är: "DN har i en tidigare artikel berättat om hur tio tiggare på Lidingö splittrat såväl invånare som politiker i kommunen".¹²⁴

Att tigga och be om pengar i offentligheten står inte i linje med den svenska självbilden om hur människor i Sverige bör leva. Majoriteten av svenska folket vill i linje med detta också införa ett nationellt tiggeriförbud i Sverige. De flesta personer som tigger i Sverige är idag utsatta EU-medborgare och med det sagt är det kanske inte heller så konstigt att det mest omdiskuterade ämnet i nyhetsrapporteringen om utsatta EU-medborgare i Sverige just är frågan om tiggeri. Men frågan är bredare än så och berör fler ämnen än tiggeri.

För att återkoppla till Erjavecs teori om ett konsensus läge inom massmedia, d.v.s. förenklat att media utgår från att det alltid finns en rimlig synvinkel som de presenterar (se avsnitt 2.1.1), går det att urskilja en tydlig konsensus kring hur utsatta EU-medborgare i Sverige skildras i den redaktionella nyhetsrapporteringen, nämligen som en person som tigger. Skildringen av utsatta EU-medborgare som personer som tigger matchar också majoritetssamhällets bild av gruppen. Massmedia är också med i skapandet och i

---

¹²³ Björling Torén, Sanna. Därför fortsätter tiggarna åka hit. *DN*. 20 april 2019.

¹²⁴ Ritzén, Jessica. Stadsmissionen: "Tiggarna är inte det stora problemet". *Dagens Nyheter*. 19 augusti 2019.

förstärkandet av den bilden. Bilden av utsatta EU-medborgare som personer som tigger är inte heller felaktig, men det är i princip den enda bilden som ges. I Erjavecs mening hade en annan skildring av gruppen, dvs. en skildring utanför tiggeri-narrativet, varit avvikande från den allmänna presentationen av gruppen och därför inte i linje med konsensusen. Utsatta EU-medborgare syns nästan bara i massmedia när det handlar om tiggeri eftersom den skildringen av gruppen stämmer överens med majoritetssamhällets förväntade bild av gruppen.

Media är en viktig aktör i förandet av bilden av utsatta EU-medborgare som tiggare. Genom att nästan uteslutande tala om utsatta EU-medborgare i förhållande till tiggeri, utan att också samtidigt tala om diskriminering, antiziganism, rasism eller kränkningar av utsatta EU-medborgares mänskliga rättigheter, skapar massmedia en verklighetsbild där utsatta EU-medborgare i Sverige likställs med tiggare. Bilden av utsatta EU-medborgare som tiggare är en sida av verkligheten, men blir genom den ensidiga presentationen och majoritetssamhällets redan existerande bild om utsatta EU-medborgare i Sverige den enda bilden av verkligheten som erbjuds. Detta är vad Strömbäck skulle kalla för en medierad verklighet. Effekterna av den ensidiga bilden av utsatta EU-medborgare som tiggare kommer att diskuteras i avsnitt 6.

6 Diskussion

Av min undersökning framgår att den redaktionella nyhetsrapporteringen om utsatta EU-medborgare i Sverige är mycket begränsad, i princip obefintlig. Det är därmed tydligt att frågan om utsatta EU-medborgare i Sverige inte får något större utrymme i massmedia idag. Dessutom framgår att rapporteringen i princip enbart fokuserar på tiggeri, vilket också överensstämmer med majoritetssamhällets förväntade syn, och att frågor som rör mänskliga rättigheter får lite fokus. Rapporteringen ger en ensidig bild av utsatta EU-medborgares situation i Sverige som tiggare. En annan bild, som handlar om utsatthet, kränkningar och diskriminering får i princip inte något utrymme i massmedia. Tiggerinarrativet i massmedia leder till att problem kring mänskliga rättigheter i förhållande till utsatta EU-medborgare i Sverige inte synliggörs eller problematiseras.

Frågan om tiggeri, och huruvida det ska förbjudas eller inte, är vad de flesta artiklar om utsatta EU-medborgare i Sverige handlar om idag. Tiggeriet målas upp som ett problem som måste lösas. De utsatta EU-medborgare som skildras i nyhetsrapporteringen porträtteras i förhållande till tiggeriet. Samtidigt som rapporteringen om utsatta EU-medborgare målar upp gruppen som tiggare, ropar en majoritet av den svenska befolkningen på ett nationellt tiggeriförbud. Ett nationellt tiggeriförbud kan i praktiken innebära att dessa personer drivs bort från Sverige.

I linje med Hammarberg och Pikkarainen går det att urskilja liknande kopplingar mellan samtalen kring utsatta EU-medborgare i dagens nyhetsrapportering och hur romer diskuterades om i början på 1900-talet. Likheterna innefattar sättet man talade om romer förr i tiden och hur man talar om utsatta EU-medborgare idag som "problem" som måste lösas. På 1900-talet handlade lösningarna på problemen bland annat om tvångssterilisering och assimilering. Idag handlar det om tiggeriförbud.

Den ensidiga porträtteringen av utsatta EU-medborgare som tiggare förstärker också stereotyperna, fördomarna och föreställningarna om romer som avvikande och motståndare till ekonomiska, sociala och kulturella normer. Eftersom tiggeriet i sig inte

är ett önskvärt fenomen i det svenska samhället ses personer som tigger och tiggeriet som ett direkt hot mot hur samhället *bör* vara. Narrativet om utsatta EU-medborgare i Sverige som ett problem som måste lösas genom kriminalisering resulterar även i att de antiziganistiska fördomarna om romer som kriminella och som en grupp som måste kontrolleras reproduceras.

Utsatta EU-medborgare får sina grundläggande mänskliga rättigheter, såsom rätten till bostad, rätten till sjukvård och rätten att inte diskrimineras, kränkta i Sverige. I egenskap av att vara romer, eller uppfattas som romer, drabbas gruppen även av antiziganistiska hatbrott i form av våld, hot och kränkningar. Sverige har en lång historia av övergrepp, diskriminering och marginalisering av den romska minoriteten. Arvet från historien lever kvar och påverkar romer i deras vardagliga liv idag. När det talas om utsatta EU-medborgare som befinner sig i Sverige för att söka försörjning räcker det därför inte att tala om tiggeri, för kontexten är större än så. Samma antiziganistiska strukturer som ligger till grund för marginalisering och diskrimineringen av romer i exempelvis Rumänien och Bulgarien existerar även i Sverige, men tar sig i uttryck på olika sätt. Historien, men också situationen för romer i Sverige idag, är ett bevis på detta. Genom att nästan uteslutande tala om tiggeriet som det primära problemet blir effekten att problemen med diskriminering, antiziganism och marginalisering inte uppmärksammas i alls samma utsträckning. I jämförelse med antiziganismen som genomsyrar de svenska regelverken och samhället i stort, och som resulterar i kränkningar av romers mänskliga rättigheter, har tiggeriet som "problem" inte resulterat i samma förödande konsekvenser. Trots detta är det tiggeriet som fokuseras på.

Det paradoxala är att kunskapen finns hos de som har den reella makten, d.v.s. hos regeringen. Sveriges flera försök till att stärka romers rättigheter, belysa diskriminering och historiska övergrepp samt sprida kunskap om antiziganism visar på att vetskapen och informationen finns där. Men trots vetskapen om att romer i Sverige har blivit utsatta för systematiska övergrepp, bland annat genom tvångssteriliseringar, och trots vetskapen om att romer idag inte har samma tillgång till skola, arbete, bostad eller sjukvård verkar kunskapen inte fullt ha nått ut till samhället i stort. Avsaknaden av både information och kunskap ute i samhället speglas i nyhetsrapporteringarna om utsatta EU-medborgare i Sverige. Inte ens när det handlar om några av antiziganismens yttersta uttryck, d.v.s.

hatbrott, talas det om diskriminering, rasism eller antiziganism i artiklarna om utsatta EU-medborgare.

Utifrån att det är fråga om få artiklar om utsatta EU-medborgare i Sverige går det vidare att dra slutsatsen att frågan inte har något allmänintresse idag. Det intresset som finns innefattar frågan om tiggeri, vilket speglas tydligt i rapporteringarna om gruppen. Utifrån den här undersökningen är det svårt att dra slutsatsen ifall tiggeriet är av allmänintresse eller inte eftersom tiggerifrågan skulle kunna tänkas diskuteras i massmedia utan att utsatta EU-medborgare/EU-migrant nämns i artiklarna. Men med tanke på att fler och fler kommuner har börjat införa olika typer av tiggeriförbud under de senaste två åren kan dock tiggeriet som fråga tänkas vara en del av allmänintresset.

Massmedia har inte visat något direkt intresse för frågor om mänskliga rättigheter, diskriminering, antiziganism eller rasism vad gäller utsatta EU-medborgare, varför även dessa frågor inte heller är av allmänintresse. Bristen på intresse, från allmänheten och därmed massmedia, bidrar till att fenomen och bakomliggande strukturer till situationen kring utsatta EU-medborgare i Sverige inte uppmärksammas. Genom att inte synliggöra problemen kan de heller inte raseras. Istället blir effekten tvärtom, de skadliga strukturerna som diskriminerar och marginaliserar utsatta EU-medborgare upprätthålls.

Massmedia är en viktig kraft i formandet av den allmänna åsikten. Media som aktör har en verklig möjlighet och ett ansvar att påverka mediediskursen samt bidra med en mer holistisk nyhetsrapportering. Men samtidigt är massmedia en social konstruktion som anpassar sig och förändras i takt med de sociala strukturerna i samhället. I frågan om vilken samhällsaktör som bär på det största ansvaret vad gäller bland annat spridning av information kan diskuteras. Ett problem idag är att det finns information men att den inte är tillgänglig på ett enkelt sätt. Försöken som regeringen tidigare har gjort för att sprida information om antiziganism och diskriminering av romer har varit ett steg i rätt riktning, men har inte varit tillräckliga för att belysa problemen och bidra med information och kunskap till allmänheten. Fler försök krävs från regeringens håll för att massmedia även ska kunna hoppa på tåget och nå ut med information om hur situationen faktiskt ser ut.

I min mening har staten det största ansvaret att synliggöra och bryta diskriminering och antiziganistiska stereotyper, fördomar och föreställningar som drabbar utsatta EU-

medborgare och romer i Sverige. Staten måste aktivt ta ställning för mänskliga rättigheter och prioritera frågan så att situationen kan förändras. Sverige har dessutom ett juridiskt ansvar i och med alla de internationella människorättsavtal som ratificerats att säkerställa grundläggande mänskliga rättigheter för de personer som befinner sig inom Sveriges gränser. I upprätthållandet av statusen som en stat i framkant vad gäller mänskliga rättigheter borde detta vara av intresse för Sverige.

Nyhetsrapporteringen om utsatta EU-medborgare i Sverige är idag otillräcklig. För att den ska kunna förbättras behöver staten ta ansvar och lyfta frågan om utsatta EU-medborgares mänskliga rättigheter i Sverige. Staten behöver också prioritera att aktivt arbeta mot de antiziganistiska strukturer som genomsyrar det svenska samhället och som ligger till grund för den diskriminering som utsatta EU-medborgare, och romer, drabbas av i egenskap av att vara romer. Regeringens arbete är alltid av allmänintresse. Härigenom kan allmänintresset öka för dessa frågor och vidare generera ett intresse hos massmedia att rapportera mer nyanserat om utsatta EU-medborgares situation i Sverige.

7 Avslutning

Den knappa redaktionella nyhetsrapporteringen om utsatta EU-medborgare i Sverige visar på att det saknas ett allmänintresse om gruppen i Sverige. När det väl talas om utsatta EU-medborgare i massmedia görs det huvudsakligen i relation till frågan om tiggeri. Vid de fall där frågor om mänskliga rättigheter, diskriminering, antiziganism eller rasism berörs görs det mer förbigående, snarare än djupgående. Få artiklar handlar specifikt om mänskliga rättigheter i stort kopplat till utsatta EU-medborgare i Sverige.

Det tydliga tiggeri-narrativet i massmedia leder till en verklighetsbild om gruppen där utsatta EU-medborgare i princip likställs med tiggeri. Tiggeri-narrativet, som många gånger rör frågan om tiggeriförbud, bidrar även till att traditionella stereotyper, fördomar och föreställningar om gruppen reproduceras.

Undersökningens primära poäng är att den ensidiga och onyanserade rapporteringen om utsatta EU-medborgare i Sverige leder till att kränkningar av utsatta EU-medborgares grundläggande mänskliga rättigheter som sker i Sverige idag inte uppmärksammas.

Uppsatsen har skrivits under en mycket annorlunda tid i Sverige och i världen. Coronapandemin påverkar alla människor. Vidare forskning skulle kunna tänkas undersöka hur situationen har sett ut för utsatta EU-medborgare i kölvattnet av coronapandemin i Europa utifrån ett jämlikhets- och människorättsperspektiv.

Primärmaterial

Adelgren, Astrid. Tiggare: Förbudet känns som en personlig attack. *Sydsvenskan*. 6 mars 2019.

Arvidsson, Emil. Forskare: Vår känsla av obehag inför tiggande leder till krav på förbud. *Svenska Dagbladet*. 10 november 2019.

Björling Torén, Sanna. Därför fortsätter tiggarna åka hit. *Dagens Nyheter*. 20 april 2019.

By, Ulrika. Lagändring - barn till EU-migranter ska kunna omhändertaras omedelbart. *Dagens Nyheter*. 11 april 2019.

Grönvik, Jonas. Den organiserade brottsligheten ska spåras - i folkbokföringen. *Svenska Dagbladet*. 3 augusti 2020.

Hedberg, Kristina. Kärleksparet på Ica flyr rakt in i den svenska rättvisan. *Dagens Nyheter*. 16 februari 2020.

Herold, Lovisa. Akut situation för hemlösa: "Människor vågar inte gå nära". *Dagens Nyheter*. 23 mars 2020.

Landelius, Micaela. Kampen för att upphäva tiggeriförbud fortsätter. *Sydsvenskan*. 14 mars 2020.

Lindholm, Amanda & Säll, Anton. Fler barn påträffade i tiggerisituationer under förra året. *Dagens Nyheter*. 15 januari 2019.

Mikkelsen, Jens. Många hatbrott mot romer anmäls aldrig. *Sydsvenskan*. 12 juni 2019.

Mikkelsen, Jens. Plastade kort ska säkra vittnet till hatbrott. *Sydsvenskan*. 13 juni 2019.

Nordström, Andreas. SL och Stadsmissionen samarbetar för att öka tryggheten. *Dagens Nyheter*. 3 oktober 2020.

Ritzén, Jessica. Stadsmissionen: "Tiggarna är inte det stora problemet". *Dagens Nyheter*. 19 augusti 2019.

Ritzén, Jessica. Amide: "Det har blivit sämre, de flesta går bara förbi". *Dagens Nyheter*. 1 februari 2020.

Ritzén, Jessica. Stor utsatthet bland EU-medborgare. *Dagens Nyheter*. 4 februari 2020.

Skoglund, Karolina. Nya larmet: EU-migranter tvingas sälja sex. *Expressen*. 2 september 2019.

Skoglund, Karolina. Livet i Sverige blev inte som Veronica, 27, hade tänkt sig. *Expressen*. 4 september 2019.

Thurfjell, Karin & Pehrson, Johan. Tiggeri blir förbjudet i Lidingö. *Svenska Dagbladet*. 1 oktober 2019.

Wikström, Mattis. Han våldtog kvinnor grovt i Stockholm: "Hänsynslös". *Expressen*. 15 april 2020.

Referenser

Vetenskapliga artiklar

Buturoiu, Dana Raluca & Corbu, Nicoleta. Exposure to hate speech in the digital age. Effects on stereotypes about Roma people. *Journal of media research*. Vol. 13 No. 2, 2020: s. 5–26.

Cretu, Gabriela. Roma minority in Romania and its media representation. *Sfera politiciii*. Vol. 22 No. 4-5, 2014: s. 112-120.

Eklund Karlsson, Leena; Crondahl, Kristine; Andersson, Åsa & Sunnemark, Fredrik. The meaning of health, well-being, and quality of life perceived by roma people in west Sweden. *Societies*. Vol. 3 No. 2, 2013: s. 243-260. DOI: 10.3390/soc3020243

Erjavec, Karmen. Media representation of the discrimination against the Roma in eastern Europe: the case of Slovenia. *Discourse & society*. Vol. 12 No. 6, 2001: s. 699-727. DOI: 10.1177/0957926501012006001

Hadziavdic, Habiba & Hoffmann, Hilde. Moving images of exclusion: persisting tropes in the filmic representation of European Roma. *Identities: global studies in culture and power*. Vol. 24 No. 6, 2017: s.701-719. DOI: 10.1080/1070289X.2017.1380269

Loveland, Matthew T. & Popescu, Delia. The gypsy threat narrative: explaining anti-Roma attitudes in the European Union. *Humanity & society*. Vol. 40 No. 3, 2016: s. 329-352.

Matache, Margareta & Bhabha, Jacqueline. Anti-Roma racism is spiraling during covid-19 pandemic. *Health and human rights*. Vol. 22 No. 1, 2020: s. 379–382.

Selling, Jan. “Zigenaren som zigenare” En facklitterär konstruktion i långt perspektiv. *Scandia*. Vol. 79 No. 1, 2013: s. 11-37.

Strömbäck, Jesper. Medialisering och makt: En analys av mediernas politiska påverkan. *Statsvetenskaplig tidskrift*. Vol. 110 No. 4, 2008: s. 385-405.

Böcker

Boréus, Kristina & Bergström, Göran (red.), *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, Fjärde [omarbetade och aktualiserade] upplagan, Studentlitteratur, Lund, 2018.

McConnell, Lee & Smith, Rhona K. M. (red.), *Research methods in human rights*, Routledge, Abingdon, Oxon, 2018.

Merten, Kai & Krämer, Lucia (red.), *Postcolonial studies meets media studies: a critical encounter*, transcript, Bielefeld, 2016.

Selling, Jan, *Svensk antiziganism fördomens kontinuitet och förändringens förutsättningar*, MTM, Johanneshov, 2017. E-bok.

SOU/DS

SOU 2010:55. *Romers rätt*. En strategi för romer i Sverige.

SOU 2016:6. *Framtid sökes*. Slutredovisning från den nationella samordnaren för utsatta EU-medborgare.

SOU 2016:44. *Kraftsamling mot antiziganism*. Slutbetänkande av kommissionen mot antiziganism.

DS 2014:8. *Den mörka och okända historien*. Vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet.

Rapporter

Amnesty International. *Sweden: a cold welcome. Human rights of roma and other 'vulnerable EU citizens' at risk*. London: 2018. EUR 42/9403/2018. (Hämtad 2020-12-28).

Kommissionen mot antiziganism. *Antiziganism*. Stockholm: 2015.
<https://www.minoritet.se/user/motantiziganism/wp-content/uploads/2015/03/Antiziganism-skrift.pdf> (Hämtad 2021-01-02)

Nyhetsartiklar

Carling, Maria. ”Ropar vi på förbud för att slippa skämmas över oss själva?”. *SvD*. 18 november 2019.

Hammarberg, Thomas. Avhysningen i Högdalen borde ha stoppats. *SvD*. 19 september 2014.

Hammarberg, Thomas & Pikkarainen, Heidi. Tiggeridebatten spär på unkna fördomar om romer. *Metro*. 8 maj 2015.

Internetkällor

Amnesty International Sverige. *Vård för alla!* 2020.
<https://www.amnesty.se/agerahub/ocksa-manniska/vard-alla/> (Hämtad 2021-01-02)

Diskrimineringsombudsmannen. *Sju diskrimineringsgrunder*. 14 november 2019.
<https://www.do.se/lattlast/vad-ar-diskriminering/sju-diskrimineringsgrunder/> (Hämtad 2020-01-02)

Eriksson, Mats. *En majoritet vill ha tiggeriförbud*. Sveriges radio. 16 april 2018.
<https://sverigesradio.se/artikel/6930578> (Hämtad 2021-01-02)

- EU medborgare i Sverige. *Upphållsrätt*. <https://www.eumedborgareisverige.se/rattslaget/uppehallsratt> (Hämtad 2021-01-07)
- FN-förbundet. *Så skyddar FN de mänskliga rättigheterna*. <https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn/fns-arbete-med-manskliga-rattigheter/sa-skyddar-fn-de-manskliga-rattigheterna/> (Hämtad 2021-01-07)
- González, Fernando. *Kartläggning: Så ser tiggeriet ut i Stockholm*. *Svt Nyheter*. 5 mars 2019. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/sa-ser-tiggeriet-i-stockholm-ut> (Hämtad 2020-12-30)
- Matsson, Pontus. *Antalet utsatta EU-medborgare har inte minskat*. *Svt Nyheter*. 17 februari 2019. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/antalet-utsatta-eu-medborgare-har-inte-minskat> (Hämtad 2020-12-30)
- Nationalencyklopedin. *Antiziganism*. <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/antiziganism> (Hämtad 2021-01-02)
- Nationalencyklopedin. *Exotifiering*. <https://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/exotifiering> (Hämtad 2021-01-07)
- Nationalencyklopedin. *Massmedier*. <http://www-ne-se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/massmedier> (Hämtad 2021-01-02)
- Ramel, Fredrik & Szoppe, Adam. *EU-migrant ett problematiskt begrepp*. Sveriges radio. 16 juli 2014. <https://sverigesradio.se/artikel/5915740> (Hämtad 2021-01-07)
- Regeringskansliet. *FN-kommitté antar rekommendationer om Sveriges arbete med mänskliga rättigheter*. 30 mars 2016. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/03/fn-kommitte-antar-rekommendationer-om-sveriges-arbete-med-manskliga-rattigheter/> (Hämtad 2021-01-07)
- Regeringskansliet. *Vad är mänskliga rättigheter?* 20 mars 2018. <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/demokrati-och-manskliga-rattigheter/fakta-om-manskliga-rattigheter/vad-ar-manskliga-rattigheter/> (Hämtad 2021-01-02)
- Retriever. *About Retriever*. <https://www.retrievergroup.com/about-us> (Hämtad 2021-01-05)
- Sydsvenskan. *Välkommen till oss på Sydsvenskan*. 5 april 2013. <https://www.sydsvenskan.se/2013-04-05/valkommen-till-oss-pa-sydsvenskan> (Hämtad 2021-01-05)
- United Nations. *Human Rights*. <https://www.un.org/en/sections/issues-depth/human-rights/> (Hämtad 2021-01-02)

Vuonokari, Kaisa. *Sverige svarar på Europarådets kritik: utreder utbildningen i minoritetsspråken*. 1 juni 2016. <https://sverigesradio.se/artikel/6444494> (Hämtad 2021-01-07)

Examensarbeten

Bauman, Clara. *Är det en mänsklig rättighet att tigga?* Kandidatuppsats. Lunds universitet, 2017.

Elowsson, Erik. *Hur objektiv är den svenska storstadspressen? – En granskning av 2014 års valrörelse*. Kandidatuppsats. Stockholms universitet, 2015.

Svan, Mattias. *Att konstruera en främling – En kvalitativ innehållsanalys av hur utsatta EU-medborgare framställs i svensk media*. Kandidatuppsats. Lunds universitet, 2018.

Övrigt

E/C.12/SWE/CO/6. Förenta nationerna, Ekonomiska och sociala rådet. *Kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter – Avslutande anmärkningar om Sveriges sjätte periodiska rapport*. 14 juli 2016.

Motion 2020/21:2201. *Romers mänskliga rättigheter*. Kayhan, Sultan m.fl. (S).

Resolution CM/ResCMN(2018)9. Committee of Ministers. *On the implementation of the framework convention for the protection of national minorities by Sweden*. 12 september 2018.

SÖ 1971:40. *Internationell konvention om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering*. New York, 7 mars 1966.